RWS

RECHT OP WAARDIG STERVEN

PLURALISTISCHE VERENIGING

bpost
PB-PP | B-8/1098
BELGIE(N) - BELGIQUE

Verschijnt
driemaandelijks
maart-april-mei 2015
P708387

28 mei 2015

dag van waardig sterven en euthanasie

uitnodiging achteraan

NU OOK MAANDELIJKSE PERMANENTIE IN MECHELEN

Zie pag 33

14 maart 2015

Algemene vergadering

RWS - Lange Gasthuisstraat 35-37 (post) - Lange Gasthuisstraat 45 (toegang) - 2000 Antwerpen
Jaargang 33 - nr 140 - € 2,50

lente

Het is lente

Iedereen is vrolijk en blij

Het is lente

Maar wanneer ontwaakt die in mij?

Het is lente

Iedereen loopt vrolijk buiten

Het is lente

Maar ik zit mezelf weer op te sluiten

Het is lente

Maar ik zag het niet

Het is lente

En ik merk dat ik weer geniet!

RWS

Recht op Waardig Sterven vzw
Lange Gasthuisstraat 35-37 (post)
Lange Gasthuisstraat 45 (toegang)
2000 Antwerpen

Tel: 03 272 51 63
E-mail: info@rws.be
www.rws.be

Bank
IBAN: BE19 3200 2641 7012
BIC: BBRUBEBB

Bestuur
dr. Marc Van Hoey, voorzitter
Rita Goeminne, ondervoorzitter
dr. iuris Jean Vroman, secretaris
Marc Van Ryckeghem, penningmeester
dr. Marc Cosyns, Elka Joris, Frederic Korthoudt, Jacqueline Simon, Jet Van Hoek.

Controle der rekeningen
Walter Decoene

Fotografie
Frederic Korthoudt

Redactieraad
Eindredactie
Marc Van Hoey

Redactieraad
Mireille Fourneau, Rita Goeminne, Elka Joris, Nancy Schoesetters, Gaby Swerts, Christine Van Marcke
E-mail: redactieraad@rws.be

Vormgeving & lay-out
www.dewrikker.be

Verantwoordelijke uitgever
Marc Van Hoey
Lange Gasthuisstraat 35-37
2000 Antwerpen
Ondertekende artikels vallen onder de verantwoordelijkheid van de auteurs

Deadlines
Teksten, foto's en illustraties inzenden vóór:
maa-apr-mei: 15 januari
jun-jul-aug: 15 april
sept-okt-nov: 15 juli
dec-jan-feb: 15 oktober

Druk
www.dewrikker.be

Gedrukt op 100 % gerecycleerd en chloorvrij gebleekt papier

ISSN: 2031-8960

In dit nummer

4 • Beschermcomité
5 • Voorwoord
6 • Lezersbrief: "Bij de dood van Robin Williams"
7 • Frank Van Den Bleeken in binnen- en buitenlandse pers
9 • Opinie: Van Den Bleeken: hoe raakt het ons?
11 • Opinie: Neem psychisch lijden ernstig
12 • Opinie: Een leven met twijfel
14 • Opinie: Liever beter dan langer leven?
15 • Woordzoeker
15 • Inschrijfformulier lidmaatschap RWS: 'Ik doe het nu!'
16 • Een RWS-hangertje kan je leven redden!
17 • Bestelformulier RWS-hangertje
19 • Recht op Waardig Sterven en haar rol op het wereldforum
20 • Pers – De enige keuze die mijn moeder had: zichzelf uithongeren
23 • Pers – Het recht op sterven in België
26 • Pers –Recordaantal Belgen vragen om euthanasie in wilsverklaring
27 • Pers – Nederland: artsen positief tegenover orgaandonatie door patiënten die euthanasie ondergingen
28 • Werking verschillende organisaties in het kader van levenseindevragen: LEIF
30 • Agenda
31 • Hernieuwing lidmaatschap
33 • Secretariaat en permanentie
34 • Belangrijke weetjes
35 • Nuttige adressen
36 • Boeken & documenten
38 • Aangesloten leden
40 • Programma/inschrijving Dag van Waardig Sterven en Euthanasie

Beschermcomité

Meer dan 100 personen bieden morele steun, waaronder:

Prof. dr. ABICHT Ludo, Prof. dr. AVONTS Dirk, Prof. dr. em . BETZ Wim, Prof. dr. BRAECKMAN Johan, Mw. BYTTEBIER Adelheid, Mw. CHAFFART Erica, Mw. CHAGOLL Lydia, dr. COECKELBERGHS Marina, Prof. dr. COLARDYN F., Prof.dr. COMHAIRE F., Mr. CONVENTS Ria, Dhr. COURTEAUX Willy, Prof. dr. CREVITS Luc, Dhr. CUYVERS Jo, Dhr. DE BATSELIER Norbert, Dhr. ir. DEBOEURE Bruno, Prof. dr. DE DEYN P.P., Dhr. DE DROOGH Luc, Prof. dr. DE GROOT Etienne, Prof. dr. em. DEPRAETERE Marcel, Prof. dr. DE REUCK J., Mw. DE ROECK Jacinta, Mw. DETIÈGE Leona, Mw. DETIÈGE Maya, Prof. dr. DE WIt Ralph, Prof. dr. DEWOLFS Roland, Prof. dr. DOOM Rudy, Prof. dr. DROSTE Frederic, Prof. dr. EISENDRATH Henri, Dhr. ERDMAN Fred, Federale Neutrale Beroepsvereniging Verpleegkundigen, **Faculteit Geneeskunde & Farmacie v/d VUB: unaniem**, Dhr Pol Goossen, Mw. GOVAERTS Agnes, Prof. dr. em. GORLÉ Frits, Dhr. HANCKÉ Lode, Mw. HEMMERECHTS Kristien, Prof. dr. JACQMAIN Monique, Dr. KEPPENS Carine, Mw. KOMKOMMER Katja, Dhr. KRIKILION Walter, Dhr. LANOYE Tom, Mw. LEDUC Jeannine, Dhr. MALCORPS Johan, Mw. MARCHAND Marianne, Prof. dr. MATTHIJS Paul, Prof. dr. MORTIER Freddy, Baron POMA Karel, Mr. RASKIN E.J., Dhr.RUTTEN Wim, Prof. dr. SACRÉ R., Dhr. SCHEFHOUT Jack, Dhr. SEEUWS Willy, Prof. dr. SUZANNE Charles, Dhr. TURF Jef, Unie Vrijzinnige Verenigingen, Prof. dr. VAN BENDEGEM J.P., Prof. dr. VAN CAMP B., Prof. dr. VAN DEN EECKHOUT Elfride, Mw. VAN DER GROEN Dora, dr. VAN DUPPEN Jan, Dhr. VAN LAEKEN Frank, Prof. dr. em. VAN LANDUYT Jef, Prof. dr. VAN LAREBEKE N., Mw. VANLERBERGHE Myriam, Prof. dr. em. VAN OOSTERWIJCK Gommaar, Dhr. VAN PUYVELDE Leo, Mw. VAN STRAELEN-VAN RINTEL G., dr. VERHOFSTADT Koen, Prof. dr. em. VERMEERSCH Etienne, Mw. VOGELS Mieke, Zelfstandige Kinesitherapeuten Groot Antwerpen.

Voor de volledige lijst, raadpleeg onze website: www.rws.be

Voorwoord

Achtbaar gezelschap, vrienden, leden,

Het is weer zover, met zachte druk word ik aangezet een tekst te maken voor alweer een editie van ons kwartaalblad. Het is meteen ook een nieuw jaar, maar nog wensen uiten in maart is als vijgen na Pasen. Ik kan u meteen een vrolijk Pasen wensen, want dat is dichterbij dan kerst en nieuwjaar die achter ons liggen.

In dit kwartaalblad krijgt u nog een aantal bijdragen over initiatieven rond levenseinde. Het eerste stuk kreeg u in het vorige kwartaalblad, nu krijgt LEIF een plaats. En we kunnen niet anders dan aandacht schenken aan het complex gebeuren rond de euthanasievraag van de Vlaamse geïnterneerde in Turnhout. Prof. dr. Braeckman en dr. Cosyns geven hierop beiden hun visie. Ikzelf probeer weer te geven hoe een burger dit geheel percipieert en hoe men er soms over denkt.
Op zaterdag 14 maart verzamelen wij in OCA voor de verplichte jaarlijkse Algemene Vergadering. Dit jaar houden we daar géén lezing of andere culturele bijdrage maar beperken ons tot de zakelijke bijeenkomst die een AV is. U bent welkom mits inschrijving. We starten om 10.00u en sluiten af met een aperitief.

RWS focust nog meer op de jaarlijkse dag **'Waardig sterven en euthanasie'**. Deze vindt plaats op **donderdag 28 mei 2015 in 't Elzenveld van 14.00 tot 18.00u**. We kiezen voor het thema ''Psychisch lijden en levenseindebeslissingen'. Sociologen, artsen, filosofen en deskundigen houden uiteenzettingen en gaan in een panelgesprek de discussie aan met elkaar en met het publiek. Op die dag maken we ook het resultaat bekend van de petitie i.v.m. euthanasie en dementie. Uitnodiging en inschrijvingsformaliteiten vindt u op de achterzijde van dit kwartaalblad. Voor professionelen worden vormingsuren aangevraagd en attesten afgeleverd.

Tot slot lieve mensen, 2015 zal wat veranderingen voor RWS en voor u brengen. Veranderingen die nodig zijn om onze werking te handhaven en uit te breiden. We starten in maart een nieuwe permanentie in Mechelen, nemen deel aan congressen en symposia en blijven lezingen geven.

Dank aan iedereen die ons blijft steunen.

Marc Van Hoey
voorzitter

Gedicht

afscheidslied

dankbaar om de dagen
die je doorgaans zwijgzaam
hebt volbracht – je ziet het nog
voor ogen: elk aangezicht dat lacht

klauwend was je en ook een clown
onthecht meestal en ook bezeten
uitzinnig soms en dikwijls down
en alles wou je weten

klauwend naar de schone
al had je niet eens een klauw
in haar glimlach wou je wonen
en om haar voorbijgaan in de rouw

nochtans dankbaar om die plagen
die het lot ons toebedeelt:
om meer had je willen vragen
hoewel de liereman toch steeds
hetzelfde speelt

Staf de Wilde

Wenst u ook graag iets te delen met de RWS-leden en lezers: een gedicht, een spreuk, een reactie, een verhaal, een mooie foto ... stuur dan zeker uw bijdrage naar redactieraad@rws.be

Bij de dood van Robin Williams

Anonieme lezersbrief

Een RWS-lid reageerde op het artikel in ons vorig kwartaalblad:

Vandaag kreeg ik jullie tijdschrift nr 139 toegestuurd. Het artikel onder de noemer 'opinie' op pagina 10 trok mijn aandacht. 'Bij de dood van Robin Williams' door Staf de Wilde, geen van beiden de eerste de beste.

Wanneer het gaat over het motief van Robin Williams om uit het leven te stappen heeft Staf de Wilde een merkwaardige bron, de feiten (zijn verslavingen en uiteindelijke beslissing om uit het leven te stappen) zouden bewijzen dat de macht van een beschadiging in zijn jonge jaren te diep zat, te taai was, om daardoor te genezen.

De bronnen waar ik toegang tot heb, vertellen iets helemaal anders. Robin Williams leed aan Lewy body dementie. Dit veroorzaakt sterke schommelingen in de achteruitgang van het verstandelijk functioneren, waarbij patiënten kunnen gaan hallucineren. Kenmerkend zijn verschijnselen van de ziekte van Parkinson.

Robin Williams kwam om het leven door verhanging. Hij kampte ook met depressies en een drankprobleem.

Maar het is me wat te éénzijdig voorgesteld, dat een gebeurtenis uit zijn jonge jaren oorzaak zou zijn voor zijn beslissing om uit het leven te stappen.
De oorzaak van het ontstaan van zowel Lewy body dementie als van de ziekte van Parkinson is m.i. tot op heden nog niet achterhaald.

Het besef van de achteruitgang van het verstandelijk functioneren, kan een ondraaglijk mentaal lijden betekenen. ■

Een RWS-lid
(naam/adres bekend bij de redactie)

Staf de Wilde heeft hierop het volgende geantwoord:

Deze lezer heeft uiteraard gelijk en het was ook niet mijn bedoeling om slechts één oorzaak aan te duiden, maar het ene sluit het andere niet uit: integendeel, ze versterken elkaar.

Van Den Bleeken in binnen- en buitenlandse pers

Geïnterneerde man mag naar ziekenhuis voor euthanasie

De Morgen 14-09-14

Frank Van Den Bleeken, de geïnterneerde die een kort geding had ingespannen tegen de minister van Justitie om overgeplaatst te worden naar een Nederlandse instelling voor geïnterneerden of euthanasie te mogen ondergaan, mag overgebracht worden naar een ziekenhuis om die euthanasie te laten uitvoeren. Het ministerie van Justitie en de advocaat van Van Den Bleeken hebben daarover een akkoord bereikt.

Ethisch dieptepunt voor beleid en euthanasiewet: "Te laat, hij wil niet meer leven"

De Morgen 16-09-14 – Hoogleraar Ethiek (Universiteit Antwerpen) Willem Lemmens

Dit land zou zich dankzij de euthanasiewet op eenzame ethische hoogte bevinden. Nu kan men eerder spreken van een ethisch dieptepunt.

Zeker vijftien geïnterneerden willen euthanasie

De Morgen 16-09-14 - professor en levenseinde-expert Wim Distelmans

Sinds het verhaal van de geïnterneerde Frank Van Den Bleeken in het nieuws kwam, hebben nog vijftien geïnterneerden aangeklopt bij het UL-team, het team voor Uitklaring Levenseindevragen.

Distelmans over geïnterneerde die euthanasie mag plegen: "Slachtoffer van ziekte of beleid?"

De Morgen 16-09-14 – Palliatief arts (VUB) Wim Distelmans

Euthanasie-expert Wim Distelmans heeft zijn twijfels bij het feit dat een seksueel delinquent, die al dertig jaar geïnterneerd is, van Justitie naar een ziekenhuis mag om euthanasie te krijgen. Hij stipuleert dat ons land een slechte reputatie heeft als het gaat over opvang van deze mensen.

Buitenlandse pers scherp voor euthanasie Van Den Bleeken: "Schandvlek voor Justitie"

De Morgen 16-09-14 - Bron: BBC, De Volkskrant

Ook in het buitenland gaat het verhaal van seksueel delinquent Frank Van Den Bleeken, die toestemming heeft gekregen van Justitie om in een ziekenhuis euthanasie te krijgen, niet onopgemerkt voorbij. "Een schandvlek voor Justitie", zo schrijft de Nederlandse krant De Volkskrant.

Euthanasie mag geen vluchtweg zijn uit de vergeetput van de Belgische justitie

De Morgen 03-01-15 – Tine Peeters

Moeten we nu ook nog - en ditmaal terecht - gebrandmerkt staan als de natie die haar geesteszieken liever dood heeft dan hen te verzorgen?

Euthanasie voor geïnterneerde wekt onmetelijke schaamte

De Morgen 17-09-14

Farah Focquaert en Sigrid Sterckx zijn ethici aan de UGent. Henri Heimans is magistraat-voorzitter Commissie tot Bescherming van de Maatschappij bij de gevangenis Gent.

Er heerst een schrijnend tekort aan kwaliteitsvolle opvangplaatsen voor geïnterneerden, ondanks een wettelijk recht op aangepaste en adequate geestelijke zorgverlening.

Eerste afgedwongen euthanasie in Belgische gevangenis dan toch een feit. Frank Van Den Bleeken mag volgende week sterven

De Morgen 03-01-15 - Douglas De Coninck

Op zondag 11 januari ondergaat Frank Van Den Bleeken in de gevangenis van Brugge euthanasie. Na bijna dertig jaar internering en jaren procederen krijgt de 51-jarige recidiverende zedendelinquent eindelijk wat hij wil: de dodelijke injectie.

'Nederland wou Frank Van Den Bleeken niet opnemen'
Waarom internering bij de noorderburen geen optie was
De Morgen 06-01-15 - Sara Vandekerckhove
Juridisch was het perfect mogelijk geweest om geïnterneerde Frank Van Den Bleeken op te vangen in een Nederlandse kliniek. 'Maar Nederland wou hem niet', klinkt het bij verschillende bronnen. Zondag krijgt de man een dodelijke spuit.

Een beleid waar geen plaats is voor menselijk falen, is zelf een falend beleid
De Morgen 06-01-15 - Ilse Decorte
Werkgroep 'Palliatieve Zorg en Psychiatrie' van de Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen (dr. Ilse Decorte, Christoph Moonen, dr. An Haekens, Bart Hansen, Axel Liégeois, Paul Vanden Berghe, Annemie Van Mol, dr. Françoise Verfaillie) pleit voor 'crustatieve zorg' of 'schelpzorg' als palliatieve zorg voor 'uitbehandelde' psychiatrische patiënten. De oproep wordt ook ondertekend door dr. Marc Cosyns, Guido De Geyter, Ignaas Devisch, Chris Gastmans, Gert Huysmans, Joke Lemiengre, Bert Vanderhaegen, Luc Van Gorp.

"Het kan niet dat wij geen aangepaste oplossing voor geïnterneerden kunnen bieden"
Radio 1 - 06-01-15 - Minister van Justitie Koen Geens
"Ik heb daar geen enkel afdoend antwoord op." Dat gaf minister van Justitie Koen Geens (CD&V) vandaag toe op Radio 1 na een vraag hoe het komt dat er nu plotseling wel een oplossing gevonden werd voor de situatie van Frank Van Den Bleeken. Die zou zondag euthanasie ondergaan omdat hij ondraaglijk psychisch lijdt, maar kan nu toch naar een aangepast centrum in Gent. Voor Geens kan het niet dat ons land geen aangepaste opvang kan voorzien.

Dan toch geen euthanasie voor Van Den Bleeken
De Morgen 06-01-15
Het kabinet van minister van Justitie Koen Geens meldt dat er dan toch geen euthanasie komt voor Frank Van Den Bleeken. De arts die de procedure zou uitvoeren, heeft afgehaakt. Van Den Bleeken zal worden overgebracht naar het onlangs opgestarte Forensisch Psychiatrisch Centrum in Gent. Later kan hij misschien naar een gespecialiseerd centrum in Nederland.

Euthanasie wereldwijd in diskrediet door 'hulp bij zelfdoding' Belgische tbs'er
De Volkskrant 06-01-15 - Sander van Walsum
De 'hulp bij zelfdoding' van een Belgische tbs'er brengt euthanasia wereldwijd in diskrediet.

Should a Belgian murderer be allowed euthanasia?
BBC NEWS 07-01-15
A murderer serving a life sentence in a Belgian jail, who asked to be allowed to die by lethal injection, was told in September that his wish would be granted. This week the Justice Ministry reversed that decision.

Etienne Vermeersch: De euthanasiewet steunt naast zelfbeschikking ook op mededogen met de lijdende mens
De Morgen 09-01-15 – Hoogleraar emeritus Etienne Vermeersch
Torfs komt telkens weer terug op de zelfbeschikking en de vrije wil, terwijl iedereen beseft dat deze gedetineerde het in essentie over zijn lijden heeft.

Hij wou maar één ding: EUTHANASIE
Frank Van Den Bleeken reageert ontzet op verbod om uit het leven te stappen
De Morgen 07-01-15 - Sara Vandekerckhove en Douglas De Coninck
Geïnterneerde Frank Van Den Bleeken was in shock toen hij te horen kreeg dat zijn euthanasie die voor komende zondag gepland stond, toch niet door zal gaan. 'Hij had dit niet voelen aankomen', zegt zijn advocaat Jos Vander Velpen. 'Hij vraagt maar één ding, dat is euthanasie.'

Van Den Bleeken: euthanasie kan nog
Opname in Forensisch Psychiatrisch Centrum Gent of Nederland sluit levensbeëindiging niet uit
De Morgen 08-01-15 – Psychiater en LEIF-arts Lieve Thienpont
Het is niet omdat geïnterneerde Frank Van Den Bleeken nu naar Gent of op termijn naar Nederland mag, dat euthanasie daarmee finaal van tafel is geveegd. 'Het is aan hem om te beslissen'.

Rik Torfs : Het is goed dat Van Den Bleeken niet mag sterven
De Morgen 07-01-15 – Rector van de KU Leuven Rik Torfs
Hopelijk leidt het ontluisterende dossier Van Den Bleeken tot echte ethische reflectie, die verder reikt dan het naïef verabsoluteren van een in vele gevallen onbestaand zelfbeschikkingsrecht.

Gentse psychiatrie als schaamlapje
De Morgen 08-01-15 - Sara Vandekerckhove
In afwachting van een transfer naar Nederland, is geïnterneerde Frank Van Den Bleeken gisteren overgebracht naar het nieuwe Forensisch Psychiatrisch Centrum (FPC) in Gent. De pas geopende instelling als doekje voor het bloeden. Want beweren dat België zich grandioos moet schamen als het over internering gaat, is niet langer mogelijk. We hebben het FPC Gent, weet u wel.

De zaak Van Den Bleeken: hoe raakt het ons?

Heel België volgde al maanden de evolutie van de geïnterneerde Frank VDB. De internationale ogen keken naar ons landje na de beslissing van het Hof van Beroep in september 2014. Ook RWS werd belaagd door journalisten, maar er werd geen commentaar gegeven tenzij de stelling dat onze vzw steeds 100 % opteert voor zelfbeschikkingsrecht en dat dit recht een absoluut gegeven is voor onze visie. Als de wet het mogelijk maakt dat iemand voor een bepaalde oplossing kiest, dan moet het ook in alle sereniteit kunnen ingelost worden.

Toen bepaalde prominente actoren uit het veld, zowel medisch als politiek en filosofisch, zich regelmatig gingen bemoeien door uitspraken te doen begon voor veel burgers een carrousel waar het moeilijk was en is om nog te kunnen volgen.

Als je de pers nu grondig naleest, maak je jezelf een aantal bedenkingen en is het moeilijk een objectief oordeel te geven. Enerzijds doet men alsof iedereen akkoord ging met de euthanasie, maar dat het de arts was die "plots" neen zei. Anderzijds is er de politieke betrokkenheid die eensklaps voor de dag kwam met oplossingen waar men jarenlang geen enkele opening voor zag.

Na de beslissing van de rechtbank en de mediauitlatingen van sommige deskundigen gingen ziekenhuisdeuren dicht en moest men een mogelijke locatie vinden om de euthanasie uit te voeren. RWS werkte in uiterste discretie mee aan deze zoektocht en een oplossing was zeer dichtbij toen begin 2015 er plots een kentering ▶

in de zaak kwam. Men zou de man overbrengen naar de gevangenis in Brugge en daar zou alles gebeuren. Een medialek bracht alles in De Morgen. Televisie en radio lieten deze zaak niet los en de voorzitter van de evaluatiecommissie euthanasie verklaarde onomwonden dat de procedure niet juist gevolgd was nog voor dat ze was uitgevoerd. De rechter oordeelt voordat de feiten gebeuren. Voor vele burgers, ook voor mezelf een bijzondere gedachtengang!

Toen de verzoeker, de heer FVDB kon kiezen tussen sterven of leven en behandeld worden, opteerde hij voor de tweede keuze en werd hij overgebracht naar het forensisch centrum in Gent.

De minister heeft zich er persoonlijk mee bezig gehouden; men heeft een nieuw centrum geopend voor de aanpak van geïnterneerden. Maar wat zal men doen, indien mensen die daar dan een tijd verblijven en door hun ondraaglijk psychisch lijden de vraag stellen naar euthanasie? Immers ook daar kan hun jarenlange opsluiting, ondanks therapie, voor uitzichtloos lijden zorgen en kan het eveneens een aanleiding zijn tot vraag om te sterven.

En neen, het toepassen van de euthanasiewetgeving bij opgesloten mensen is helemaal niet hetzelfde als het invoeren van de doodstraf, zoals rechter De Smet in Gazet van Antwerpen van 7 januari ll beweerde. Immers, als men iemand de doodstraf geeft, dan beslist feitelijk de maatschappij dat men een bepaalde persoon zal doden om hem of haar te straffen. Bij euthanasie is het precies de persoon zelf die vraagt om te mogen sterven, indien alle juridische criteria voldaan zijn. Zelfs juristen kunnen zich vergissen.

En uiteraard hebben artsen het medisch beroepsgeheim, en datgene wat je bespreekt met je patiënt behoort tot dat geheel. Ikzelf heb ooit de fout gemaakt iets te veel te zeggen, men trekt het uit de context en weer een heisa. We leren allemaal uit het verleden, ook artsen.

Dat vele burgers het allemaal niet meer zo konden volgen is niet moeilijk te begrijpen. Hier lees je dat FVDB alleen maar euthanasie wil en daar hoor je dat, indien er therapie kan, hij daar toch voor kiest. Hier hoor je dat een datum geprikt is en daar verneem je dat de artsen 'njet' zeggen. Die experten spreken zich ronduit pro uit en anderen nemen publiekelijk stelling contra. Wie is hier beter van geworden? Frank Van Den Bleeken, misschien omdat hij nu, na dertig jaar misschien een goede therapie krijgt? De politiek? De media? Het beeld van België in de wereld?

Beste lezer, ik heb geprobeerd u een beeld te geven van hoe dingen soms gaan. RWS zal altijd proberen mee te zoeken naar oplossingen voor levenseindeproblemen. En dit kan zijn in het helpen vinden van de juiste weg, een arts, hulp bij het invullen van documenten, en zelfs zoals bij deze casus, naar het vinden van een gepaste locatie om alles binnen een correct kader te laten verlopen. Maar eens te meer, als de haviken van de pers prooi gezien hebben lopen zaken soms anders. ■

Marc Van Hoey
een burger, een mens, uw voorzitter

SHUTTERSTOCK

Neem psychisch lijden ernstig

Beste lezer, prof.dr. Johan Braeckman schreef onderstaande tekst vóór bekend was dat Frank Van Den Bleeken in principe langdurig in Gent kon blijven.

Er is de voorbije weken veel gezegd en geschreven over de euthanasievaudeville rond Frank Van Den Bleeken. Meerdere bijdragen wezen erop dat men de beschavingsgraad van een land afmeet aan de manier waarop men psychiatrische patiënten en gevangenen behandelt. In het bijzonder de schrijnende situatie waarbij men ontoerekeningsvatbare patiënten die een misdrijf pleegden opsluit zonder therapeutische omkadering, biedt een ondubbelzinnige morele lakmoesproef. België, in elk geval toch tot voor kort, is vanuit dat perspectief gebuisd. Zoals ondertussen genoegzaam bekend, is ons land hiervoor meerdere keren veroordeeld door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Psychiatrische patiënten, ook al pleegden ze vreselijke misdaden, horen niet thuis in de gevangenis. Ze moeten opgesloten worden, maar hebben aangepaste begeleiding nodig. Lange tijd bleek de politieke wil niet sterk genoeg om werk te maken van die opvang- en omkaderingsfaciliteiten. Daar komt nu verandering in. In Gent is er sedert eind vorig jaar het Forensisch Psychiatrisch Centrum. Dat biedt lang niet genoeg plaats voor alle geïnterneerden die omwille van psychiatrische redenen niet in de gevangenis thuishoren, maar het is een begin. In de nabije toekomst wordt er werk gemaakt van een tweede, vergelijkbare gesloten instelling en er is zelfs sprake van een centrum waar, zoals in de Nederlandse Pompestichting, een langdurig verblijf mogelijk is. Dit alles komt laat en het is voorlopig ontoereikend, maar laten we constructief zijn over de initiatieven en erop hameren dat de beschamende achterstand snel moet worden weggewerkt.

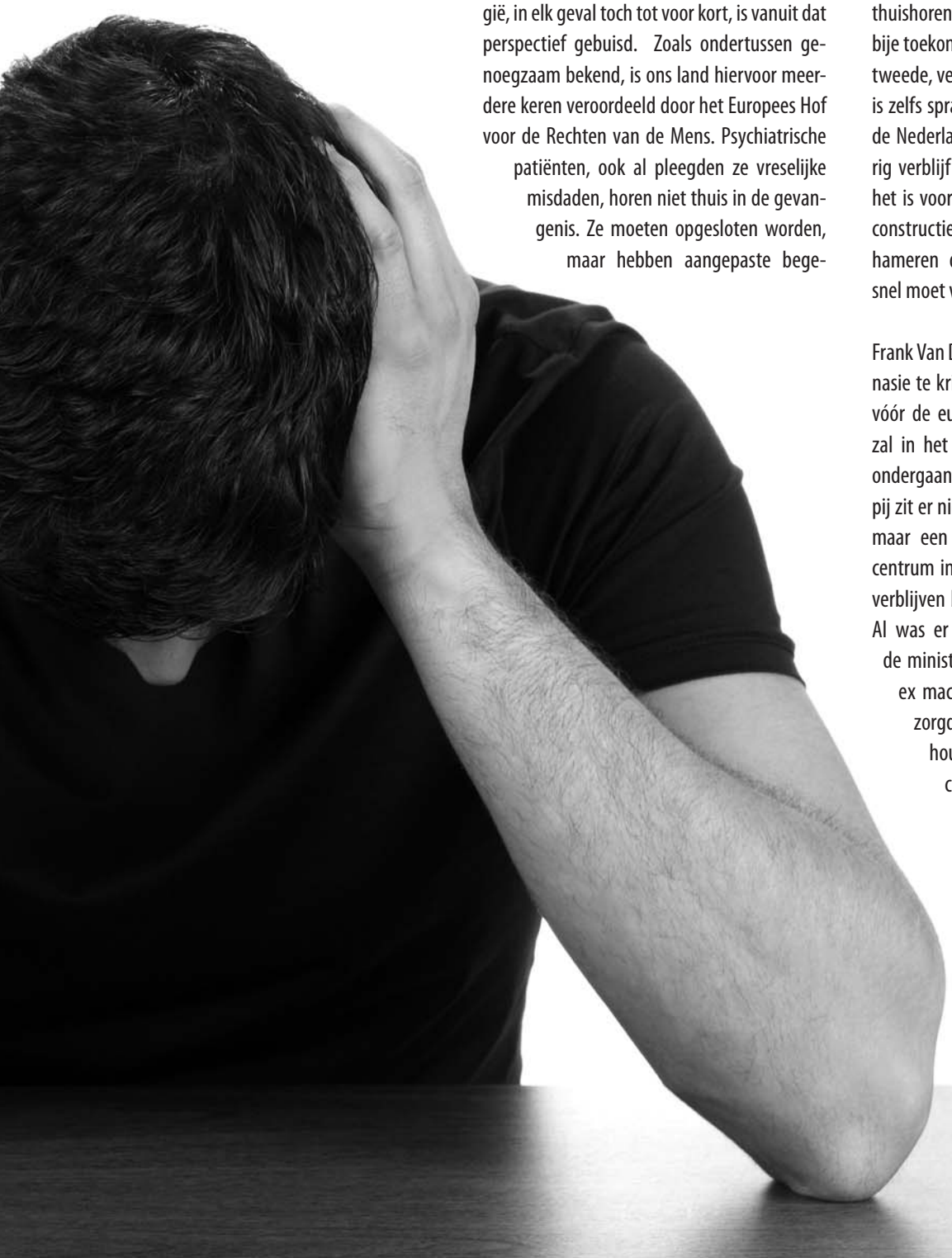

Frank Van Den Bleeken, in plaats van de euthanasie te krijgen waarnaar hij reeds vroeg nog vóór de euthanasiewet bestond (28/5/2002), zal in het Gentse centrum een behandeling ondergaan. Een terugkeer naar de maatschappij zit er niet in, hij wil dat overigens zelf niet, maar een verhuis naar een gespecialiseerd centrum in Nederland waar hij langdurig kan verblijven behoort wel tot de mogelijkheden. Al was er een tussenkomst voor nodig van de minister van Justitie, die er als een deus ex machina op het laatste nippertje voor zorgde dat Van Den Bleeken van de Turnhoutse gevangenis naar het Gentse centrum verhuist, het lijkt globaal een positieve evolutie. Hopelijk wordt het nu snel de normale gang van zaken dat men geïnterneerden met een psychiatrische problematiek niet in de gevangenis dumpt, ▶

maar wetenschappelijk verantwoorde therapie aanbiedt.

Dit alles lijkt vanuit ethisch oogpunt geheel vanzelfsprekend. Toch is er een risico aan verbonden, met name dat men de patiënt die om euthanasie verzoekt omwille van psychisch lijden, minder ernstig neemt. Her en der verschenen berichten dat de euthanasie van Frank Van Den Bleeken "op het nippertje is verijdeld", of dat de grond van zijn vraag is weggenomen, nu een behandeling mogelijk is. Hoewel de goedkeuring van de euthanasiewet voor velen in ons land nog steeds tegen hun morele intuïties indruist, is het niet zo lastig om te aanvaarden dat een terminale, uitbehandelde kankerpatiënt op eigen verzoek pijnloos, medisch verantwoord en omringd door zijn familie uit zijn lijden wordt verlost. Bij de patiënt die ondraaglijk psychisch lijdt, is dat anders. Het onbegrip is nooit ver weg. Toch maakt de wet, geheel terecht, geen onderscheid tussen psychisch en fysiek lijden. De ene vorm is niet meer of minder objectief: lijden, hoe zou het anders kunnen, is ten volle subjectief.

Er zijn honderden anonieme patiënten die jarenlang, ten gevolge van een trauma of een aandoening, dagelijks door de hel gaan. Ze kunnen er, zoals Frank Van Den Bleeken, uitwendig gezond en wel uitzien, maar in het binnenste van hun bewustzijn is er niets dan donkerte en zwaarmoedigheid. Ze gaan in en uit psychiatrische centra en zorginstellingen, ze krijgen jarenlange therapie en medicatie, maar de duisternis in hun hoofd, met daaraan gekoppeld vaak een diepe existentiële wanhoop, klaart niet op. Velen ondernemen meerdere zelfdodingspogingen, sommige daarvan slagen. Mocht Frank Van Den Bleeken onder-vinden dat de aangeboden therapie in Gent of elders hem niet helpen kan, dan heeft hij, zoals anderen in zijn situatie, al dan niet geïnterneerd, een moreel recht op de verlossing waar hij al jaren naar verlangt. (Al houdt dit uiteraard geen enkele verplichting in naar de artsen toe.) Het is onze ethische plicht om bij elke vraag naar euthanasie alternatieven aan te bieden waar mogelijk, maar het is al even juist om daar van af te zien als die alternatieven ontoegankelijk of niet voorhanden zijn, of wanneer de patiënt geen verdere behandeling meer wenst. ■

Johan Braeckman
Docent Wijsbegeerte aan de Universiteit Gent.
(15/1/2015)
www.johanbraeckman.be

Frank Van Den Bleeken, het verhaal van de arts en de patiënt

(Een) leven met twijfel

www.destandaard.be - 21 JANUARI 2015

Nu de commotie rond Frank Van Den Bleeken even is gaan liggen, vertelt behandelend arts Marc Cosyns hoe hij zijn patiënt leerde kennen, en hoe die woelige dagen begin januari verlopen zijn.

'Misschien moeten we gewoon niet communiceren met de media', zucht mijn patiënt Frank Van Den Bleeken. 'Wat heeft het voor zin en wat brengt het weer extra verdriet en kwaadheid mee voor de familie van de slachtoffers.'

Het is zaterdag 17 januari. Samen met zijn zus Kari, zijn vertrouwenspersoon, zitten we in zijn gloednieuwe kamer in het Forensisch Psychiatrisch Centrum (FPC) Gent. De kaartjes, brieven en tekeningen vol blijheid dat hij nog leeft, liggen op de vensterbank annex bureaublad: een beeld zoals in vele ziekenhuiskamers.

Toen zijn zus en ik op de observatieafdeling 'Ringvaart' langs de sluis werden ontvangen, stond hij met een verwachtende glimlach klaar om ons te ontvangen. Met zijn elektronische sleutelkaart leidt hijzelf ons binnen in de living- en woonafdeling en zijn eigen beveiligde ruimte: 'Wil je iets te drinken?' Alles ruikt naar nieuw. Straks mag hij zijn eigen kleren, die Kari meebracht, aantrekken, na een douche in zijn eigen kamer. Hij geniet ogenschijnlijk van die nieuwe herwonnen menselijkheid, maar het 'dubbel gevoel' over wat er gebeurd is de laatste dagen, weken, maanden en jaren blijft aanwezig door onze gesprekken en ons samenzijn heen.

Hij vertelt over de blijheid van zijn medebewoners, geïnterneerden, zieken of TBS'ers (Wie een terbeschikkingstelling is opgelegd, red.), zoals sommige zorgverleners van Nederlandse origine ze noemen. Zij beseffen en kunnen uitkijken naar een toekomst van menselijke resocialisering. Frank ervaart die blijheid (nog) niet. Het gevoel dat hijzelf niet bewust de keuze voor FPC gevolgd door longstay, type Pompe, heeft kunnen maken, is te overheersend. Dat hij de speelbal was van (partij)politieke en levensbeschouwelijke visies over interneringss-

beleid en euthanasieprocedurebeleid weegt zwaar.

Zelf was hij geen vragende partij voor een kort geding, een vervroegde Panorama-uitzending of een mediacircus. Dat is er gekomen omdat een antwoord op een alternatief – longstay in Nederland – nooit gegeven werd, wel de belofte het te onderzoeken. Frank stelde een levenseindevraag in aanvang omdat het leven in de gevangenis als geïnterneerde zonder gepaste opvang, na dertig jaar opsluiting en zonder perspectief, ondraaglijk werd. Dat dit ook aandacht vroeg voor het probleem op zich, hield hem wel bezig. Hij besefte goed dat dit een onrecht was.

Zo heb ik Frank en zijn directe naasten leren kennen in mijn functie als 'bemiddelaar of ethisch consulent' om uit de impasse te geraken eind 2013. Een voorbeeld van 'dossier' te vergelijken met 'Amelie Van Esbeen 2009' en 'Adelin 2012'*, ook sterk gemediatiseerd. Vanaf het begin heb ik anonimiteit en mediastilte gevraagd. lets waar Frank en zijn naasten zich altijd aan gehouden hebben, ook en vooral toen ik tenslotte zijn 'externe huisarts' werd.

Frank als patiënt, weliswaar binnen een specifieke gevangeniscontext en met weerslag op (familie van) de slachtoffers. Frank als patiënt met zijn levensdoelstellingen in context met zijn naasten. Frank met alle mogelijke patiëntenrechten tot en met stervensbegeleiding. Ik als huisarts met de specifieke competenties daaraan verbonden en eigen functies en ervaring. Samen in groeiend vertrouwen. 'Vertrouwelijk' stond ook op alle brief-, mail- en smartphone-uitwisseling tussen alle betrokkenen.

Verschillende werkhypothesen ben ik blijven volgen: (onmogelijke) genezing? Blijvende behandeling? Palliatieve psychiatrische zorg indien behandeling niet meer mogelijk is of gewild, inclusief alle manieren van sterven? Op basis daarvan heb ik op 30 december 2014 in mijn laatste voorbereidend consult en met de zekerheid dat begeleid sterven in de gevangeniscontext mogelijk was, interdisciplinair beslist de mogelijkheid van longstay, type Pompe, te laten onderzoeken en hiervan bevestiging te krijgen. Op 5 januari pas heb ik dit als zijn huisarts kunnen mededelen en bespreken. Ondertussen was door een 'lek' het mediacircus begonnen…

Toen ik wist dat Frank beveiligd was aangekomen in Gent en 'warm' was ontvangen, heb ik de barbituratensiroop in de container met gecontamineerd afval vernietigd. Toen ik dat aan Frank vertelde bij ons eerste contact in het FPC Gent op 13 januari, was hij even ontdaan als ik was bij ons laatste consult.

'Was dit helemaal tot mij doorgedrongen, dat ik FPC kon weigeren, had ik dan…?' zegt hij mij vertwijfeld.

Ik vertel hem over mijn patiënten die ik, ondanks een voorafgaand weigeringsoverleg over ziekenhuisopname, soms toch comateus laat opnemen en die nadien 'blij' zijn als ze er goed uitkomen. De uitzonderingen die comateus bleven of die na de opname niet 'blij' waren, werden meteen begeleid bij hun wil tot sterven.

'Over, laten we zeggen, zes maanden, zal ik kunnen zeggen of ik "blij" ben dat deze beslissing nu genomen is en dit traject doorgaat, dan wel of ik zal moeten zeggen dat die maanden onnodig en overbodig waren', zegt Frank.

Met die twijfel maar ook die inzet kunnen wij – Frank, Kari en ik, zittend in zijn beveiligde woon- en patiëntenkamer – nu leven. Op voorwaarde dat aan de gedane beloften wordt voldaan: een korte time-out in FPC Gent en een transfer richting longstay, type Pompe, waar Frank gepaste zorg krijgt.

Op langere termijn moet er een structurele oplossing komen voor longstay-geïnterneerden in België. Daaraan ontleent Frank het besef dat zijn leven dan zinvoller zou kunnen zijn dan zijn dood: om de doelstellingen van beveiligde patiëntenzorg en zorg voor de familie van slachtoffers, maar ook overlegde stervensbegeleiding mogelijk te maken.

'Ook ik wil nu verder gaan', rondt Kari af. 'Met werk en leven, en met de hoop dat Frank zijn leven en toekomst, wat die ook mogen zijn, zelf in handen kan krijgen. Dit emancipatorisch denken is voor mij belangrijk, maar ik zal wel waakzaam blijven.'

Deze tekst werd geschreven in overleg met Frank en zijn zus, en met hun goedkeuring, aanvulling, aanpassing, voor wat hen na 5 januari 2015 is meegedeeld en als opiniebijdrage aangeboden aan De Standaard.

Bewust van het gebruik van gegevens, gedekt door het medisch beroepsgeheim maar kenbaar gemaakt in het belang van patiënt, naaste en zorgverlener en het meta-maatschappelijk belang. ■

** Amelie Van Esbeen, de 93-jarige die nú wou sterven (UGA, 2010).*

Marc Cosyns
Huisarts, verbonden aan de vakgroep huisartsgeneeskunde en eerstelijnsgezondheidszorg (UGent).

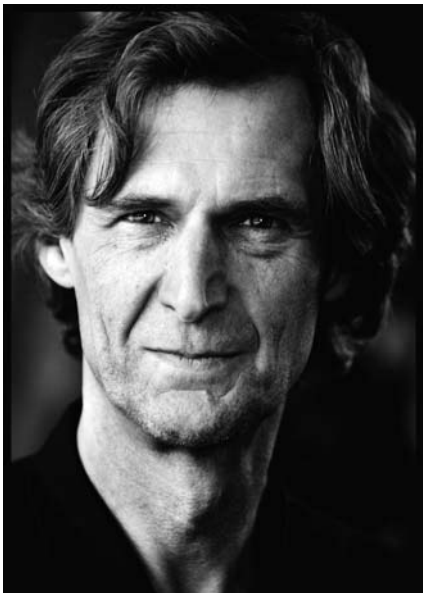

Liever beter dan langer leven?

Een enquête van het Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg zou aantonen dat de Belgen liever beter dan langer leven. Levenskwaliteit staat voorop. Ik schrijf 'zou' want onder de 4.500 ondervraagden waren weinig bejaarden.

Yves Desmet relativeert deze enquête door in zijn Standpunt in DM van 22 december te wijzen op de kracht van het overlevingsinstinct. In de trant van: 'wacht maar tot je zelf in een ziekenhuisbed ligt'. Ik relativeer deze kracht: ik ben ervan overtuigd dat een verlangen naar een menswaardig levenseinde even sterk kan zijn.

Wij staan zeer dubbelzinnig tegenover deze problematiek. Zo maken wij afgoden van allerlei artiesten en andere vedetten die heel vroeg zijn gestorven, al dan niet door zelfdoding. Denk aan James Dean, Jim Morrison, Janis Joplin, Billy Holiday, Marco Pantani en onze eigen Jotie t'Hooft. Maar als het gaat om gewone stervelingen dan oordelen wij anders: strenger of treuriger. En je hebt het dwaze gebruik van het vieren van honderdjarigen, ook als die eeuwelingen in heel hun leven niets bijzonders hebben meegemaakt of gerealiseerd. De 100 jaar bereiken wordt geïdealiseerd en zelfs als een norm naar voren geschoven alsof het een uitzonderlijke prestatie betreft. Eerbied, ja, maar een cultus: neen.
Zelf zie ik het leven als een assenkruis of een golf. Op de x-as of amplitude staat de intensiteit of kwaliteit van de levenservaring; op de y-as of longitude de duur. Ook ik hecht meer belang aan de amplitude dan aan de longitude. Maar wat betekent dit voor de investeringen in onze gezondheidszorg?

Ik neem het voorbeeld van chronische pijnpatiënten: moet er niet meer aandacht gaan (en terugbetaling door het Riziv) naar medicijnen en behandelingen die de pijn verminderen en zo de levenskwaliteit verhogen met als eventuele bijwerking dat men vroeger zal sterven? Ik vrees dat alleen mensen die dit hebben meegemaakt hierover kunnen oordelen: chronische pijn vergalt het leven en maakt allerlei plannen of projecten onmogelijk. En 'projecten' klinkt in mijn oren als een ander woord voor 'hoop'.

▶ Steeds kom je op hetzelfde uit: onze houding ten opzichte van de dood moet toch eens veranderen: de dood is zeer ingrijpend (de woordjes 'ik, mij en mijn' worden definitief geschrapt) maar wat eraan vooraf gaat kan vele malen erger zijn – neem als extreem voorbeeld een foltering. Laten we de dood benaderen met wat meer blijmoedigheid of optimisme: ze kan een verlossing zijn of een natuurlijke afronding van een gevuld leven.

We naderen de jaarwisseling en ik wens iedereen zo'n nieuwe houding toe. Ik weet het: ze staat haaks op onze traditie die vooral christelijk is bepaald. Mensen bang maken voor een imaginaire werkelijkheid na de dood is eeuwenlang de geliefde bezigheid geweest van allerlei predikanten en die indoctrinatie schud je niet zomaar van je af. ■

Staf de Wilde,
de haan 22 dec. 14

Woordzoeker

D	V	R	U	U	V	W	A	N	T
N	W	E	D	E	R	O	V	O	R
E	K	I	L	Z	I	D	A	L	G
M	I	O	N	C	E	H	L	T	D
R	H	O	U	T	Z	I	L	S	U
A	G	A	B	R	E	K	E	N	O
W	H	E	A	R	N	R	N	E	K
R	O	O	K	R	T	E	P	E	S
E	T	U	O	Z	D	I	D	U	A
V	S	T	U	M	S	J	I	W	J

Zoek de hiernavolgende woorden en doorstreep ze:

WINTER – WEDER – KOU – SNEEUW – IJS – AR – GLAD – VRIEZEN – VALLEN – BREKEN – ZOUT – KIL – KOUD – JAS – WANT – MUTS – PET – VERWARMEND – VUUR – HAARD – HOUT - ROOK

Zet de overblijvende letters op een rijtje en u vindt het verborgen woord:

.....

U vindt de oplossing bij de "Weetjes"!

IK DOE HET NU

VOLLEDIG INGEVULD EN ONDERTEKEND STUREN NAAR: RWS, LANGE GASTHUISSTRAAT 35-37, 2000 ANTWERPEN

Naam 1 | Voornaam | Geslacht

Naam 2 | Voornaam | Geslacht

Straat / nr

Postcode | Woonplaats

Geboortedatum | E-mail

wenst deel uit te maken van ***Recht op Waardig Sterven vzw*** en stort op bankrekening: ***BE19 3200 2641 7012***

€ 20,00 voor 1 RWS-lid - **€ 40,00 voor 2 RWS-leden** *(op hetzelfde adres)* - **€ 50,00 vanaf 3 RWS-leden of meer** *(op hetzelfde adres)* -
€ 10,00 voor leden met een Omnio-statuut *(mits voorlegging van het juiste attest)*

Handtekening + datum

OP OVERSCHRIJVING VERMELDEN:
lidmaatschap, naam en adres + jaartal

Bestellingen RWS-HANGERTJE

RWS
RECHT OP WAARDIG STERVEN

30
1983 - 2013

Een RWS-hangertje kan je leven redden!
Bij RWS kan je een hangertje bestellen waarop belangrijke (medische) informatie opgeslagen wordt. Deze kan door de hulpverleners worden geraadpleegd waardoor een snellere en aangepaste interventie mogelijk is.
Door de grote belangstelling voor dit juweeltje heeft de Raad van Bestuur beslist om de hangertjes nog steeds GRATIS aan te bieden voor de RWS-leden! RWS zorgt daarbij voor de nodige service: registratie van je profielgegevens, het scannen en plaatsen van je foto, het linken van je documenten (levenstestament en/of wilsverklaring) en, zo je dit wenst, het laten graveren van de tekst - die je persoonlijk kiest - door Medibling. Voor de gravering wordt er wel 5,00 euro en voor de verzending 2,50 euro aangerekend.
Bij levering is het hangertje gebruiksklaar. Je ontvangt dan meteen ook alle info en de nood-zakelijke codes die je toelaten je gegevens zelf te raadplegen en indien nodig aan te passen.
Heb je nog vragen, stuur gerust een mailtje naar medibling@rws.be en we behandelen je probleem zo snel mogelijk.
Heb je geen computer? Geen nood, bel dan op dinsdag tussen 10.00 en 17.00u naar het secretariaat (03 272 51 63) en RWS helpt je verder.

Wens je een ander juweeltje van Medibling zelf (bv. een armbandje)? Dan dien je wel zèlf contact op te nemen met Medibling op het nr. 014 75 22 97 of via info@medibling.com. Raadpleeg zeker de website www.medibling.com voor meer informatie.

Hoe kan je een RWS-hangertje bestellen?

- vul het bestelformulier (zie pag 17) nauwkeurig in. **Vergeet niet je lidnummer te vermelden!**
- bezorg het ingevulde formulier aan RWS, samen met een duidelijke (pas)foto. Je kan dit alles afgeven op het secretariaat (op dinsdag of vrijdag tussen 10.00 en 17.00u), tijdens de permanenties of opsturen – niet aangetekend aub - naar RWS, Lange Gasthuisstraat 35-37, 2000 Antwerpen.
- voer de betaling per overschrijving uit (wij sturen je geen apart overschrijvingsformulier) en vermeld hierop je naam, je lidnummer en 'hangertje RWS'. Pas na ontvangst van je betaling wordt je bestelling verder afgehandeld.

Wij vragen je ook om de overschrijving voor het hangertje niet samen te doen met het lidgeld of andere stortingen. Dat bespaart onze administratie extra puzzelwerk en versnelt de procedure. Alvast bedankt!

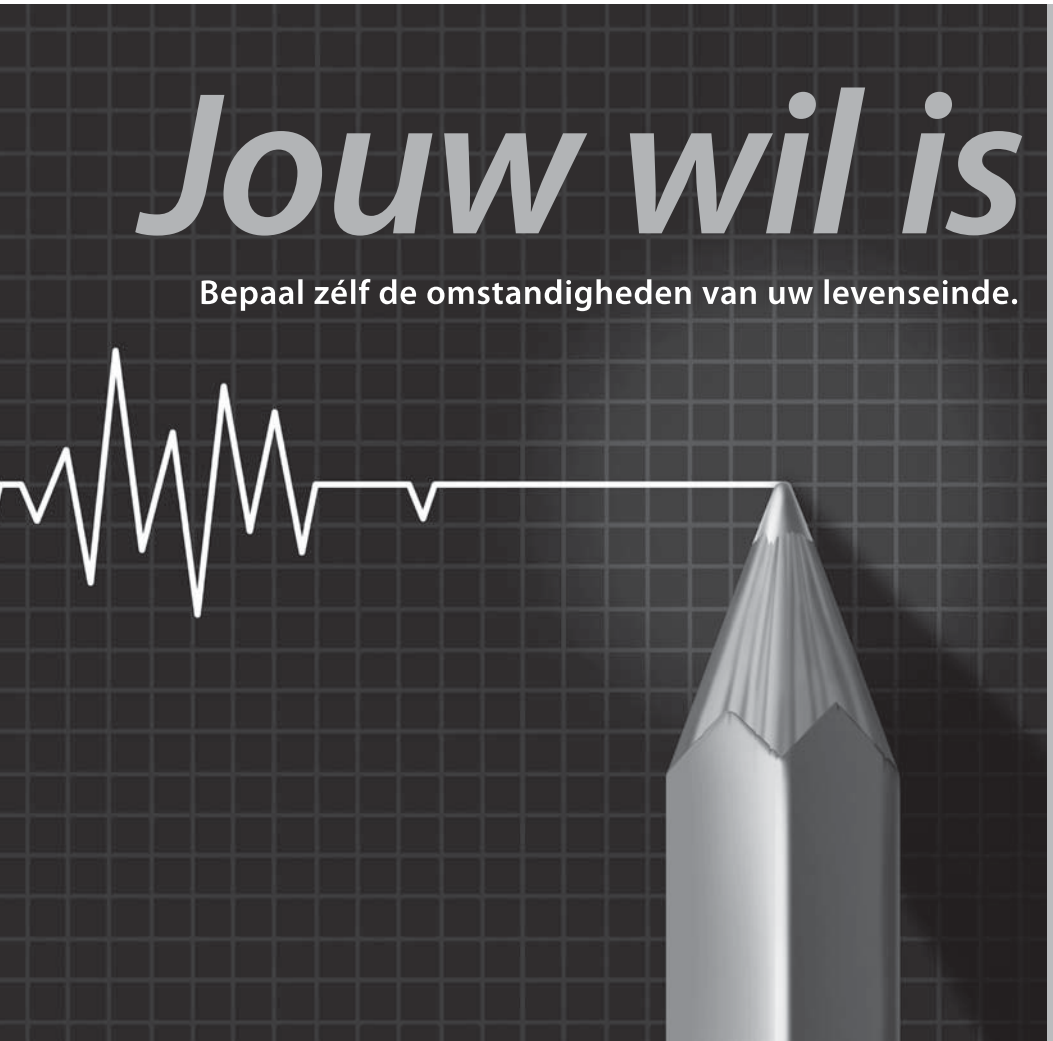

Laat uw levenstestament en wilsverklaring registreren door RWS en bepaal zélf de omstandigheden van uw levenseinde.

Doe het nu het nog kan.

RWS
Lange Gasthuisstraat 35 - 37
Ontvangst: nr 45
2000 Antwerpen
www.rws.be

RWS
RECHT OP WAARDIG STERVEN

MEDIBLING
EEN JUWEEL AAN INFORMATIE

RWS
RECHT OP WAARDIG STERVEN

QUICK RESPONSE PROFILE

MYQRP.COM

Bestelformulier

Voornaam .....

Naam .....

Straat .....

Nr. ..... Postcode .....

Plaats .....

Tel. ..... GSM .....

E-mail .....

(Heeft u zelf geen e-mailadres? Geef in dat geval het e-mailadres op van een vertrouwenspersoon of familielid, zo kunnen we u via deze weg toch op de hoogte houden van updates en aanpassingen)

☐ Ik ben reeds lid van RWS en mijn lidnr. is:
(mijn hangertje is gratis)

☐ Ik ben geen lid en betaal 20.00 euro (hierdoor kan ik automatisch lid worden van RWS)

Personalisatie van uw persoonlijk online profiel

Geef het telefoonnummer op van uw ICE*-contactperso(o)n(en) op in geval van nood. (max. 3 telefoonnummers)

ICE1 .....

ICE2 .....

ICE3 .....

Vul in onderstaand rooster uw dringende persoonlijke en/of medische boodschap in. In geval van nood is deze boodschap bij het scannen van de QR-code op uw hanger direct zichtbaar voor hulpverleners. Denk zeker aan volgende informatie om te noteren; aandoening of ziekte, allergie, belangrijke medicatie en bloedgroep. Opgelet, uw naam hoeft u niet in te vullen, deze wordt automatisch op uw online profiel naast uw foto voorzien! Let er op dat uw boodschap in de voorziene invulruimte past, spaties inbegrepen. **Voor de leesbaarheid, invullen in hoofdletters aub**.

(*ICE = de internationale afkorting voor In Case of Emergency)

Wilsverklaring/Levenstestament

(Vink aan indien van toepassing)

☐ Ja, ik heb een wilsverklaring* bij RWS en wens dit digitaal toe te voegen aan het online profiel van mijn hanger.

☐ Ja, ik heb een levenstestament bij RWS en wens dit digitaal toe te voegen aan het online profiel van mijn hanger.

(*kijk zeker de vervaldatum van uw wilsverklaring na)

Opgelet, vergeet de achterkant niet! --->

Extra gravering op de achterkant van de hanger.

☐ Ja, ik wens informatie op de achterkant van mijn hanger te laten graveren en betaal hiervoor **5 euro**.
- ☐ Ik wens dezelfde gegevens zoals hierboven opgegeven voor mijn online profiel te laten graveren
- ☐ Ik wens een aangepaste tekst te laten graveren en noteer de te graveren tekst in onderstaand rooster:

☐ Nee, ik wens geen extra gravering op de achterkant van mijn hanger.

Let er op dat uw boodschap in de voorziene invulruimte past (spaties inbegrepen).
Voor de leesbaarheid, invullen in hoofdletters aub.

Levering thuis of via RWS

☐ Ik wens mijn hanger thuis te ontvangen (2,50 EURO)
☐ Voor mij geen thuislevering, ik haal mijn hanger gratis af bij RWS (ik word verwittigd als mijn juweel klaar is)

GRAVERING	☐ Ja (5,00 EURO)	☐ Nee (0,00 EURO)
THUISLEVERING	☐ Ja (2,50 EURO)	☐ Nee (0,00 EURO)

Totaal te betalen ..... **EURO**

Betaling

☐ Ik betaal via een OVERSCHRIJVING op rekeningnummer BE19 3200 2641 7012 - BIC BBRUBEBB
met vermelding van lidnummer(s), naam/namen en 'hangertje RWS'

Na ontvangst van uw betaling wordt uw bestelling opgevolgd.

OM UW ONLINE PROFIEL TE VERVOLLEDIGEN, HEBBEN WIJ EEN DUIDELIJKE (PAS)FOTO NODIG.
VERGEET DEZE NIET BIJ UW BESTELFORMULIER TE VOEGEN!

☐ Ja, ik ga akkoord met de gebruiksvoorwaarden. Ik ben zelf verantwoordelijk voor de persoonlijke/medische gegevens die ik via dit juweel beschikbaar wil stellen.
☐ Ja, ik ga akkoord met de algemene voorwaarden van Medibling. (Je kan deze nalezen op www.medibling.com)

Datum ..... Handtekening klant .....

Bezorg dit ingevulde bestelformulier samen met uw (pas)foto aan het secretariaat van RWS.

Opsturen per post kan ook naar volgend adres:
Recht op waardig sterven vzw - Lange Gasthuisstraat 35-37 - 2000 Antwerpen
www.rws.be - Tel 03/2725163 - BE19 3200 2641 7012 - BIC BBRUBEBB

MEDIBLING
EEN JUWEEL AAN INFORMATIE

RECHT OP WAARDIG STERVEN en haar rol op het wereldforum

Geachte leden en lezers,

Sommige mensen stellen zich soms na het lezen van de verslagen over de internationale bijeenkomsten en vergaderingen de vraag of dit wel allemaal zinvol, nodig of nuttig is.

Inderdaad, RWS is nu sinds enkele jaren opnieuw actief binnen de internationale "Right to Die" organisaties. Er zijn feitelijk twee grote groeperingen, met name Right to Die Europe of kortweg RTDE en wereldwijd Right to Die World of RTDW.

RTDE is een koepelvereniging die alle organisaties van het Europese continent verenigt en zij organiseert om de twee jaar een bijeenkomst in een van de landen waar een deelvereniging actief is. De eerste keer dat RWS opnieuw aanwezig was op het internationale platform was in 2013 in Rome. De voorzitter en de ondervoorzitter van RWS zakten toen in juni af naar de Italiaanse hoofdstad. Wij brachten daar een overzicht van de evolutie in België, de documentaire "End Credits" werd voor het internationaal publiek getoond en onze afgevaardigde mevrouw Jet Van Hoek werd voorgedragen als board member. Deze board, zeg maar het dagelijks bestuur van de Europese koepel, bestaat uit zes mensen, mevrouw Van Hoek is sinds 2014 secretaris van RTDE.

RTDW is een wereldwijde groepering die buiten de RTDE groepering, alle andere drukkingsgroepen en aan RWS gelijkende verenigingen bij elkaar brengt. RTDW organiseert ook tweejaarlijks een bijeenkomst waar de stand van zaken in de wereld aan bod komt. Ook hier heeft men een board of directors of dagelijks bestuur. De laatste wereldbijeenkomst had plaats in Chicago en onze delegatie bestond daar uit mevrouw Jet Van Hoek, zowel als afgevaardigde van RWS als in haar functie van secretaris van RTDE. De voorzitter van RTDE is momenteel dr. Aycke Smook, die alle bijeenkomsten volgt. De kosten verbonden aan die internationale vergaderingen en bijeenkomsten worden gedragen door de landelijke, lokale vestigingen.
Men kan de stelling aannemen dat men dergelijke meetings nu digitaal zou kunnen houden, maar niets is minder waar. De internationale ontmoetingen geven immers de mogelijkheid om zakelijke en prive contacten te leggen, informatie uit te wisselen, strategieën te bespreken en vaak ook evoluties met elkaar te vergelijken en contacten te leggen met pers en media.
Velen beseffen niet echt dat de Benelux op een eenzame hoogte staat als het aankomt op patiëntenrechten, levenseindebeslissingen en euthanasie. Buiten onze drie landen zijn er slechts een paar plaatsen op de aarde waar alle keuzes rond levenseinde én euthanasie worden gerespecteerd en zelfs mogelijk zijn. Vijf Amerikaanse staten laten hulp bij zelfdoding toe, zij noemen het 'assisted suicide'. Zwitserland heeft een duale wetgeving, die echter het afgelopen jaar werd verstrengd. De provincie Quebec in Canada heeft zijn 'Bill 62' dat ook een vorm van euthanasie toelaat. En dat is het zo een beetje momenteel in 2015. In Nieuw-Zeeland en Australië is men actief bezig met het uitdokteren van een mogelijke wetgeving en in menig Europees land stijgt de vraag van publiek en politici naar een degelijke wetgeving. Denken we maar aan Frankrijk, Schotland, Duitsland en Scandinavië.
Binnen dit breed kader wordt RWS héél frequent gecontacteerd door enerzijds pers en media voor het maken van documentaires, reportages en het schrijven van artikels. Ook wetenschappelijke onderzoekers van universiteiten vinden de weg naar Vlaanderen en Recht op Waardig Sterven. In dit kwartaalblad vindt u trouwens een recent te bekijken reportage die in USA werd uitgezonden (zie pag. . .). Het staat u allen vrij deze te bekijken en uw visie hierover aan ons door te geven.

Dat men vanuit de hele wereld de weg vindt naar Vlaanderen is enerzijds het gevolg van een overzichtelijke en toegankelijke website die mede door "Miene" werd opgesteld en anderzijds door precies onze internationale aanwezigheid in netwerken en op symposia en congressen.

En ja, soms zijn het eerder dure verplaatsingen die dan als luxe overkomen, maar voor een organisatie als de onze moet dat gewoon. Wij moeten meespreken op het internationaal platform, wij moeten uw en onze stem laten klinken. Men moet beseffen dat niet alleen ADMD voor België staat, maar dat er hier een zusterorganisatie bestaat die meer leden heeft en een belangrijke rol kan betekenen. RTDE plant haar volgende tweejaarlijkse bijeenkomst in Oslo, Noorwegen en uiteraard zal RWS daar aanwezig zijn. U zal daar ten gepaste tijde uitgebreid verslag over krijgen. Vertrouw erop beste mensen, we gooien het geld niet door ramen en deuren maar als RWS op 8 jaar tijd 360.000 euro heeft uitggegeven aan het vormingsproject Leif waar anderen nu verder mee werken, dan is een kost van 5.000 euro voor een jaarlijkse congresdeelname niet overdreven dunkt mij. We kunnen volgens die verhouding ongeveer nog zeventig jaar op congres gaan, een uitstraling geven aan Recht op Waardig Sterven die we door die andere uitgave nooit gekregen hebben. Het zij zo.
En tot slot vrienden en sympathisanten, als u vragen of opmerkingen heeft, aarzel niet ons te mailen, een brief te schrijven of te telefoneren. Ook dat is interactie en leerrijk. ■

Marc Van Hoey
Voorzitter

My mum's one option - starving to death

The Times - Sarah-Kate Templeton, Health Editor Published: 26 October 2014

JESSICA WALTERS, LEFT, AND HILARY TILBURY WITH THEIR MOTHER'S PORTRAIT (AKIRA SUEMORI)

WEARIED by life and determined to die on her own terms, a 96-year-old former BP chemist took nine weeks to starve herself to death.

Lucie Hauser, from southwest London, died on October 9 watched by her daughters, who argued last week that doctor-assisted suicide would have been more humane.

One daughter, Jessica Walters, 66, described her mother as a resolute and formidable woman who announced in August she had "had enough".

Her self-imposed starvation followed the death eight days earlier of Jean Davies, 86, who had similarly refused food in order to die. Davies said during her fast: "It is hell. I can't tell you how hard it is. You wouldn't decide this unless you thought your life was going to be so bad."

Hauser, who came to England as a refugee from Vienna in 1938, had no terminal illness but suffered a range of debilitating conditions including anaemia and failing eyesight. She was no longer able to enjoy music, read or do the crosswords she loved.

Walters, a retired speech therapist, said: "It is regrettable that people are moved to have to take that sort of action. There was really no alternative for [my mother]. Physician- assisted suicide would have been more dignified for her and it would have been what she wanted. She did not die in the way she would have liked to have died."

Walters and her sister, Hilary Tilbury, 68, said both they and their mother would have accepted a lethal injection to end her life.

"If the GP had said, 'I will give you an injection which will mean that you will go to sleep', I believe that she would have been very relieved," Walters said.

Hauser was living in her own home when she began her fast. As she became weaker she was moved to a hospice and then a nursing home where she eventually died.

She was seen by at least nine doctors, all of whom were aware of her wish to die. Her GP sought legal advice but was satisfied that Hau- ▶

ser was mentally competent to decide to die and that she was not under any pressure.
"We are sad that she had to take this course and we know that there are other people in this situation," Walters said. "Perhaps a very considered review of what is allowed is well overdue."

Hauser had enjoyed life until her mid-nineties. She was a school governor and involved in Amnesty International. She also attended music classes.

Hauser was a member of Dignity in Dying, which campaigns for assisted suicide. After seeing frail and elderly friends undergoing difficult treatments to prolong their lives, Hauser had told her daughters: "When I think I have had enough, I will do something about it."
Friends at the End (Fate), another assisted-dying support group, has issued a leaflet with advice about seeking death by refusing food and drink. It has recently reported an increase in requests for the leaflet from its members.
Last month Fate was contacted by the family of an 82-year-old man who was said to have died peacefully after refusing food and drink. He was said to have been suffering from both Alzheimer's and Parkinson's diseases.
One funeral provider who contacted The Sunday Times said: "Lots more people do this than you think . . . I have done funerals for quite a few."

However, others insisted last week that pressure for legal changes easing the path to assisted suicide was ill advised and a potential risk to the welfare of the elderly, disabled and terminally ill.

Dr Peter Saunders, campaign director of Care Not Killing, noted that neither Hauser nor Davies had been suffering from a terminal illness when they chose to end their lives.
"By using slow self-starvation to promote the legalisation of assisted suicide, both of these tragic cases send out a chilling message to vulnerable people," he said.

"It is not illegal to take your own life, but that does not make it right. As the Royal College of Psychiatrists said in its evidence to the director of public prosecutions in 2010, if someone is suicidal they need help and support, not access to lethal drug and assistance in ending their lives."

Saunders added: "This is why every major doctors' group and disability rights organisations oppose changing the law, as do the parliaments in Westminster and Holyrood who have consistently rejected any changes to the laws on assisted suicide and euthanasia."
Saunders said he would be writing to the police urging them to investigate the "striking similarities" in the Hauser and Davies cases. "It is important that we ensure that no pressure, no matter how subtle, was applied. This includes pressure from organisations and individuals not concerned with their care."

He added: "What is particularly troubling is how an extreme campaigning tactic [self-starvation] that was first advocated 30 years ago by [the Australian philosopher] Helga Kuhse, then president of the World Federation of Right to Die Societies, now appears to be in use in our country." ■

JEAN DAVIS:

"Het is een hel. Ik kan niet zeggen hoe hard het is. Je zou hier niet voor kiezen, tenzij je dacht dat je leven even erg zou zijn"

De enige keuze die mijn moeder had: zichzelf uithongeren

Vertaling door Mireille Fourneau

Levensmoe en vastbesloten op haar eigen voorwaarden te sterven, duurde het negen weken vooaleer een 96-jarige vroegere scheikundige van BP overleed door zelfuithongering.

Lucie Hauser, uit zuidwest Londen, stierf op 9 oktober in het bijzijn van haar dochters, die onlangs verklaarden dat een door een arts begeleide zelfdoding humaner was geweest.

Eén dochter, Jessica Walters, 66, beschreef haar moeder als een vastberaden en formidabele vrouw die in augustus vorig jaar besloot dat het 'genoeg' geweest was . Haar zelf opgelegde uithongering volgde op de dood, acht dagen eerder van Jean Davies, 86, die eveneens voedsel geweigerd had met de bedoeling te sterven.
Davies zei toen: "Het is een hel. Ik kan niet zeggen hoe hard het is. Je zou hier niet voor kie-

zen, tenzij je dacht dat je leven even erg zou zijn."

Hauser, die in 1938 als vluchteling uit Wenen naar Engeland kwam, had geen terminale ziekte, maar leed aan een reeks invaliderende aandoeningen, waaronder bloedarmoede en steeds zwakker wordend zicht.

Ze was niet langer in staat om te genieten van muziek, lezen of kruiswoordraadsels oplossen, waarvan ze hield.

Walters, een logopediste met pensioen, zei: "Het is betreurenswaardig dat mensen tot dit soort actie moeten overgaan. Er was werkelijk geen alternatief voor mijn moeder. Een door een arts begeleide zelfdoding zou waardiger geweest zijn voor haar en wat zij wilde. Ze stierf niet op de manier waarop ze had willen sterven."
Walters en haar zuster, Hilary Tilbury, 68, zeiden beiden dat zij en hun moeder een dodelijke injectie zouden aanvaard hebben om haar leven te beëindigen.
"Indien de huisarts had gezegd: ik zal je een injectie geven waarvan je in slaap zal vallen, denk ik dat ze heel opgelucht zou geweest zijn," zei Walters.

Hauser woonde nog thuis toen ze aan haar vastenperiode begon. Naarmate ze zwakker werd, werd ze naar een centrum voor palliatieve zorg overgebracht waar ze uiteindelijk overleed.
Ten minste negen dokters waren bij haar langs geweest en allemaal waren ze op de hoogte van haar wens om te sterven.
Haar huisarts zocht wettelijk advies, maar was tevreden dat Hauser mentaal in staat was om zelf te beslissen te sterven en dat er geen enkele druk op haar werd uitgeoefend.
"We zijn bedroefd dat ze deze keuze moest maken en we weten dat er andere mensen zijn die zich in deze situtatie bevinden," zei Walters. "Misschien had een weloverwogen herziening van wat is toegelaten al lang moeten plaatsvinden."

Hauser heeft van het leven genoten tot halverwege haar negentig. Zij maakte deel uit van de Raad van Bestuur van een school en was actief betrokken bij Amnesty International. Ze volgde ook muzieklessen.

Hauser was lid van Dignity in Dying (Waardig Sterven), die campagne voert voor hulp bij zelfdoding. Nadat ze frêle en oudere vrienden moeilijke behandelingen zag ondergaan om hun leven te verlengen, had Hauser tegen haar dochters gezegd: "Wanneer ik denk dat het genoeg geweest is, zal ik daar iets aan doen."
Friends at the End (Fate), een andere groepering die opkomt voor hulp bij zelfdoding, heeft een brochure uitgegeven met advies voor hen die wensen te sterven door drank en voedsel te weigeren.
Ze hebben onlangs gerapporteerd dat steeds meer leden deze brochure aanvragen.

In september werd Fate gecontacteerd door de familie van een 82-jarige man van wie gezegd werd dat hij vredig overleden was na het weigeren van voedsel en drank. Er werd gezegd dat hij aan zowel Alzheimer als aan Parkinson leed.

Een uitvaartverzorger die The Times contacteerde, zei: "Veel meer mensen dan je zou denken, doen dit… ik heb er al tamelijk wat begrafenissen voor gedaan ."

Toch zijn er anderen die beweren dat druk om de wet te veranderen waardoor hulp bij zelfdoding toegankelijker wordt, een slecht advies is en een potentieel gevaar voor het welzijn van ouderen, personen met een handicap, en terminaal zieken.

Dr Peter Saunders, directeur van Care Not Killing, merkte op dat noch Hauser, noch Davies, aan een terminale ziekte leden wanneer zij ervoor kozen om hun leven te beëindigen.
"Door langzame zelf-versterving aan te wenden om het legaliseren van hulp bij zelfdoding te promoten, brengen deze tragische gevallen maar een kille boodschap over aan kwetsbare mensen," zei hij.

"Het is niet illegaal jezelf van het leven te beroven, maar dat maakt nog niet dat het juist is. Zoals het Royal College of Psychiatrists zei in zijn bewijsmateriaal aan de openbare aanklager in 2010: wanneer iemand suïcidaal is, hebben ze hulp nodig, geen toegang tot dodelijke drugs en hulp om hun leven te beëindigen."

Saunders voegde er nog aan toe: "Dit is waarom elke belangrijke artsengroepering en organisaties voor rechten voor personen met een handicap, zich verzetten tegen het veranderen van de wet, evenals de parlementen in Westminster en Holyrood, die consistent elke verandering aan de wetten op hulp bij zelfdoding en euthanasie verworpen hebben."

Saunders zei dat hij bij de politie zou aandringen om de "treffende gelijkenissen" te onderzoeken in de Hauser en Davies zaken.

"Het is belangrijk dat we verzekeren dat er geen druk, hoe subtiel ook, toegepast werd. Dit behelst ook druk van organisaties en individuen die niets te maken hadden met hun verzorging."

Hij voegde er nog aan toe : "Wat vooral verontrustend is, is hoe het campagne voeren voor een extreme methode (zelfuithongering) die voor het eerst bepleit werd 30 jaar geleden door (de Australische filosofe) Helga Kushe, toen voorzitter van the World Federation of Right to Die Societies, nu in gebruik lijkt te zijn in dit land." ■

Het recht op sterven in België: een kijkje in de meest liberale euthanasiewet ter wereld

http://www.pbs.org/

U kan deze interessante en aangrijpende Amerikaanse reportage met dr. Van Hoey bekijken via onderstaande link:
http://www.pbs.org/newshour/bb/right-die-belgium-inside-worlds-liberal-euthanasia-laws-2/

Ten behoeve van onze lezers heeft RWS (Mireille Fourneau, lid redactieraad) de toelichtingen en dialogen uit de reportage vertaald naar het Nederlands:

Januari 17, 2015

België heeft de meest liberale wet ter wereld voor door een arts begeleide hulp bij zelfdoding, en dit niet enkel voor terminaal zieken. Patiënten met psychiatrische aandoeningen – en nu zelfs kinderen – kunnen euthanasie vragen .

Opiniepeilingen in België tonen dat er een overweldigende publieke steun voor is, en veel artsen zeggen dat het patiënten met voortdurend en ondraaglijk lijden een praktische en humane weg biedt om vredevol te sterven. Maar zelfs in een land met een verreikende acceptatie hiervoor, bestaat er nog altijd controverse.

MEGAN THOMPSON: Wanneer ze de deur van haar huis opent, lijkt deze 34-jarige Belgische vrouw, Eva genoemd, rustig. Maar eigenlijk lijdt ze aan chronische depressie. Meer dan eens heeft ze geprobeerd suïcide te plegen. En nu vraagt ze de dokters haar te helpen. Help haar sterven door euthanasie. . .. dit alles gevat in een Belgische documentaire.

EVA: Het kan vreemd lijken, maar ik kijk uit naar de rust. De keuze is gemaakt. De beslissing is genomen. Ik kijk uit naar de rust waar ik zo lang naar verlangd heb.

MEGAN THOMPSON Het kan schokkend klinken, maar in België is euthanasie algemeen geaccepteerd. En niet enkel voor terminaal zieken. Chronisch depressieve patiënten zoals Eva kunnen het ook aanvragen. En dit op een dag en tijdstip dat zij heeft gekozen.
Eva neemt afscheid van haar familie.

MARC VAN HOEY: Eva ben je klaar?

EVA: Ja, ik ben klaar, dokter.

MEGAN THOMPSON: En dan legt ze zich neer op haar divan.

MARC VAN HOEY : ' Zou je nog iets willen zeggen tegen je broer en schoonzus?'

EVA : Vaarwel.

BROER: Slaap zacht.

EVA : Dank je.

MEGAN THOMPSON: De man die aan haar zijde neerknielt om haar de dodelijke injectie te geven, is haar arts van de laatste twee jaar, dr. Van Hoey.

MEGAN THOMPSON: Dokter, hoeveel keer hebt u al euthanasie uitgevoerd?

MARC VAN HOEY: Meer dan 100 keer. In 12 jaar tijd, denk ik.

MEGAN THOMPSON: Dr. Van Hoey is huisarts en voorzitter van een van de toonaangevende Recht op Sterven-organisaties in België. Hij heeft mee vorm helpen geven aan 's lands staatsbeleid inzake euthanasie die kan aangevraagd worden door patiënten die voldoen aan twee basisvoorwaarden: ze ervaren "voortdurend en ondraaglijk " lijden - hetzij geestelijk of lichamelijk – en hun toestand is 'ongeneeslijk'. En dan moeten patiënten hun verzoek neerschrijven.

MARC VAN HOEY: Het enige wat je moet neerschrijven is naam, datum en ' ik wil euthanasie' en een handtekening.

MEGAN THOMPSON: In de weinige Amerikaanse staten met een wetgeving die dit toelaat, moeten patiënten de levensbeëindigende drugs zelf innemen.

BRITTANY MAYNARD: Ik zal boven sterven …

MEGAN THOMPSON: Zoals de terminale kankerpatiënt Brittany Maynard die onlangs naar Oregon ging om haar leven te beëindigen. Maar in België is het de dokter die de letale dosis moet toedienen – meestal een injectie.

MARC VAN HOEY: Ik begin met een verdovend middel, in een hogere dosis, om een diepe slaap op te wekken. Daarna geven we barbituraten. Als je een intraveneuze injectie op de goede manier toedient, is de patiënt binnen één tot twee minuten dood.

MEGAN THOMPSON: Eén of 2 minuten?

MARC VAN HOEY: Ja.

MEGAN THOMPSON: Dus het gaat vrij vlug.

MARC VAN HOEY: Ja. Je hebt een levens-lijn. Je vraagt: ben je er klaar voor? Wil je ermee doorgaan? Tot op het einde vragen we: wil je gaan, want er is geen weg terug. Dan geven we de injectie en het is voorbij.

MEGAN THOMPSON: Je spreekt er erg droogjes over.

MARC VAN HOEY: Ik ben gewend om te spreken over hulp bij zelfdoding en zo. Het maakt deel uit van mijn werk.

MEGAN THOMPSON: Dat is correct. In België kan het deel uitmaken van het beroep van een arts om het leven van een patiënt te beëindigen. Het is wet sinds 2002.

MEGAN THOMPSON: België heeft de meest liberale euthanasiewetgeving ter wereld. En alhoewel dit land overwegend rooms-katholiek is, tonen opiniepeilingen een overweldigende steun voor het recht op sterven door middel van euthanasie.

MEGAN THOMPSON: Sinds de wet van kracht is, is het aantal Belgen dat voor euthanasie kiest elk jaar gestadig toegenomen met in 2013 meer dan 1.800 die op deze manier stierven; dat is een gemiddelde van ongeveer 5 mensen per dag. In 2014 haalde België de krantenkoppen toen het het eerste land in de wereld werd om euthanasie uit te breiden naar terminaal zieke kinderen van elke leeftijd, alhoewel van dat laatste tot nu toe geen enkel geval is voorgekomen.

MEGAN THOMPSON: Dus in België zijn het niet alleen de terminaal zieken die om euthanasie kunnen vragen? Psychiatrische patiënten... Nu kinderen. Is België de grenzen aan het verleggen als het op euthanasie aankomt ?

GILLES GENICOT: Ik denk het niet. Ik denk het niet.

MEGAN THOMPSON: Gilles Genicot is advocaat en medevoorzitter van de Federale Controle- en Evaluatiecommissie Euthanasie, die de praktijk in België controleert.

GILLES GENICOT: De wet vermenselijkt de dood van terminaal zieke mensen aan de ene kant,

MARC VAN HOEY

en aan de andere kant, voor patiënten die niet terminaal ziek zijn, maar die volledig wanhopig zijn, is er respect voor de individuele autonomie. Ik denk dat het een belangrijke vooruitgang is in de manier waarop de samenleving, wet en filosofie dit belangrijk probleem zien.

MEGAN THOMPSON: De zestien leden tellende euthanasiecommissie, half dokters, half juristen, vergadert elke maand in Brussel. De wet schrijft voor dat artsen na het toepassen van euthanasie een rapport indienen bij de commissie met wat ze gedaan hebben en waarom. De commissie controleert de rapporten om zeker te zijn dat aan de voorwaarden door de wet opgelegd, voldaan werd. Indien dit niet het geval is, kan de arts in het slechtste geval van moord beschuldigd worden, zegt Genicot.

MEGAN THOMPSON: De verslagen moeten ook bevestigen dat het verzoek tot euthanasie van de patiënt vrijwillig was, en dat twee dokters hun toestemming hebben gegeven. Drie dokters in geval van psychiatrische patiënten.
Megan Thompson: Dit zijn allemaal euthanasiezaken van de laatste paar jaar?

GILLES GENICOT: Ja.

MEGAN THOMPSON: Genicots kantoor is gevuld met rapporten van vroegere en toekomstige zaken …

GILLES GENICOT: Dat is de huidige doos.

MEGAN THOMPSON: En hij zegt dat het systeem goed werkt. Het biedt artsen een praktische en humane manier om lijdende patiënten vredevol te laten sterven. Genicot zegt dat sommige dokters er voor kiezen om dat te beschrijven in een optioneel luik van het rapport.

GILLES GENICOT: Heel dikwijls is het om uit te drukken hoe sereen, vreedzaam en vlug de procedure verliep. Dat de patiënt dankbaar was. Dat hij 'dank u' tegen de dokter zei. En dat hij omringd was door familie en vrienden.

MEGAN THOMPSON: Maar het verloopt niet altijd zo. Tom Mortiers moeder, Lieve, had een passie voor reizen, maar was al heel haar leven zwaar depressief. Niettegenstaande 40 jaar behandeld te zijn door verschillende psychiaters, en antidepressiva genomen te hebben, bleef ze maar worstelen met zelfmoordgedachten en wanhoop.

MEGAN THOMPSON: "Ongeneeslijk" geacht, onderging ze euthanasie in een ziekenhuis in Brussel op 19 april 2012. De datum die ze zelf had gemarkeerd op haar kalender. Moeder en zoon waren van elkaar vervreemd op dat moment en Mortier vernam het maar de dag daarna, toen het ziekenhuis hem thuis opbelde met het nieuws.

TOM MORTIER: Ja, het was een complete shock. Natuurlijk wist ik dat mijn moeder mentaal leed, maar ze zou het nooit zelf gedaan hebben. Ze zou nooit suïcide gepleegd hebben. Ik ben gaan praten met de arts die mijn moeder gedood had en hij vertelde mij dat hij er absoluut zeker van was dat mijn moeder niet meer wilde leven. En ik zei: hoe kan je zeker zijn?

MEGAN THOMPSON: Wanneer je zei: 'Waarom werd ik niet geraadpleegd, waarom werd ik er niet bij betrokken?' Wat antwoordde hij daarop?

TOM MORTIER: Hij zei dat mijn moeder niet wilde dat de kinderen gecontacteerd werden en dat hij de wens van de patiënt moest inwilligen.

TOM MORTIER (de brief lezend): "Het fysieke lijden is te veel geweest... en ik kan niet verder."

MEGAN THOMPSON: Brieven die Mortiers moeder naliet, hielpen hem weinig om wijs te worden uit de manier waarop ze stierf.
Maar was het niet de keuze van zijn moeder en de hare alleen om die te maken? Mortier zegt dat de depressie van zijn moeder gedeeltelijk voortkwam uit het vervreemd zijn van haar kinderen, dus hadden haar dokters contact met hem moeten zoeken. En, hij is overtuigd dat zijn moeder - zwaar depressief en onder medicatie - niet in de juiste geestesgesteldheid verkeerde om zo een beslissing te nemen.

ROBERT CLARKE: De optie die haar geboden wordt is de dood in de plaats van een behandeling.

MEGAN THOMPSON: Procureur Robert Clarke met de Christian group Alliance Defending Freedom gebruikt nu de zaak van Tom Mortier om de Belgische euthanasiewet aan te vechten voor Het Europees Hof van de Rechten van de Mens... aanvoerend dat die wet de fundamentele verplichting van een staat van het "recht op leven" verkracht. Als het hof de zaak in behandeling neemt, en als het een vonnis uitspreekt in het voordeel van Mortier, een grote 'als', zou België kunnen verplicht worden zijn wet te herschrijven.

ROBERT CLARKE: Wat we in België zien, is een hellend vlak. We zien het aantal euthanasiedoden jaar na jaar vermeerderen sinds de legalisatie in 2002. En wat we te zien krijgen, is een volledig inadequaat overzicht. Het comité dat controle moet uitoefenen heeft iets meer dan 8.000 aangiften van euthanasiedoden sedert de legalisatie. In de geschiedenis van die 8.000 gevallen heeft het comité nog geen enkel geval voorgelegd aan de openbare aanklager.

MEGAN THOMPSON: Dat is geen indicatie van een vlekkeloos systeem, zegt Clarke... maar in plaats daarvan suggereert het dat het vertrouwen van de euthanasiecommissie op de rapporten van de dokters alleen niet voldoende is om mogelijke misbruiken te achterhalen. We vroegen de medevoorzitter van de euthanasiecommissie Gilles Genicot naar dat aantal.

GILLES GENICOT: Ik kan begrijpen dat het verrassend kan overkomen, maar de manier waarop onze wet werkt, is gebaseerd op het vertrouwen dat wij de artsen geven. Omdat zij hun patiënten veel beter kennen dan om het even wie.

MEGAN THOMPSON: Genicot zegt dat hij denkt dat de dokters passend gehandeld hebben in het geval van Tom Mortiers moeder, en dat

Mortiers klacht bij het Europees Hof geen juridische grond heeft. Maar er zijn andere controversiële zaken geweest die de wenkbrauwen deden fronsen, waaronder: een transgenderpatiënt die euthanasie kreeg vanwege een depressie volgend op een mislukte geslachtsveranderende operatie.... En tweelingen, chronisch ziek en doof, die blind werden en tezamen euthanasie ondergingen.

GILLES GENICOT: Deze gevallen zijn extreem zeldzaam, dus we kunnen ze vermelden, het is goed om erover te discussiëren, maar we moeten ze niet vooraan plaatsen, laat ons zeggen, om de wet in vraag te stellen, want de wet is in de eerste plaats niet gemaakt voor zulke gevallen.

MEGAN THOMPSON: In werkelijkheid, zegt dr. Marc Van Hoey, ging het bij hem in slechts 5 percent van de gevallen om psychiatrische patienten. Maar hij gaat de discussie erover niet uit de weg. Zoals hij het ziet, kan euthanasie een minder traumatische keuze zijn voor een patiënt en zijn familie dan een andere vorm van suïcide.

MEGAN THOMPSON: Kan het emotioneel zijn voor u? Zijn sommige gevallen moeilijker dan andere?

MARC VAN HOEY: Het is altijd emotioneel. En wat ik altijd zeg tegen mijn collega's en ook tegen de familie, ik zeg dit: tracht voor ogen te houden dat je de wet volgt en dat het de vraag is van de patient. Ik heb niet gezegd dat je moet sterven.

MEGAN THOMPSON: Wat ons terugbrengt bij Eva, de jonge vrouw ervan overtuigd dat de enige manier om een einde te maken aan haar psychisch lijden het beëindigen van haar leven is. Eva ging akkoord om gefilmd te worden omdat ze geloofde dat mensen met een chronische, ongeneeslijke psychiatrische ziekte geholpen kunnen zijn door waardig te sterven.
Ongeveer twee minuten nadat ze de letale dosis van Dr. Van Hoey ontving, stierf Eva. Het laatste wat Dr. Van Hoey nog restte, was de gevraagde documenten voor de Commissie invullen. ■

Recordaantal Belgen vragen om euthanasie in wilsverklaring

Website De Morgen 24-01-15, 00.00u

Steeds meer Belgen laten vastleggen dat ze euthanasie willen als de omstandigheden daar om vragen. Uit cijfers van de federale overheidsdienst Volksgezondheid blijkt dat vorig jaar een recordaantal van 24.360 landgenoten dat via een wilsverklaring bij de gemeente heeft gevraagd. Dat zijn er 3.946 meer dan het jaar voordien. Een wilsverklaring kan ook altijd herzien worden. Zo kan men bijvoorbeeld de vertrouwenspersoon tot wie het medische korps zich kan wenden, aanpassen: 2.872 Belgen deden dit vorig jaar. Het jaar ervoor waren dat er nog 1.579. Intrekkingen van een wilsverklaring bleken trouwens opnieuw zeldzaam: in 2014 waren er dat 45, tegenover 29 in 2013.

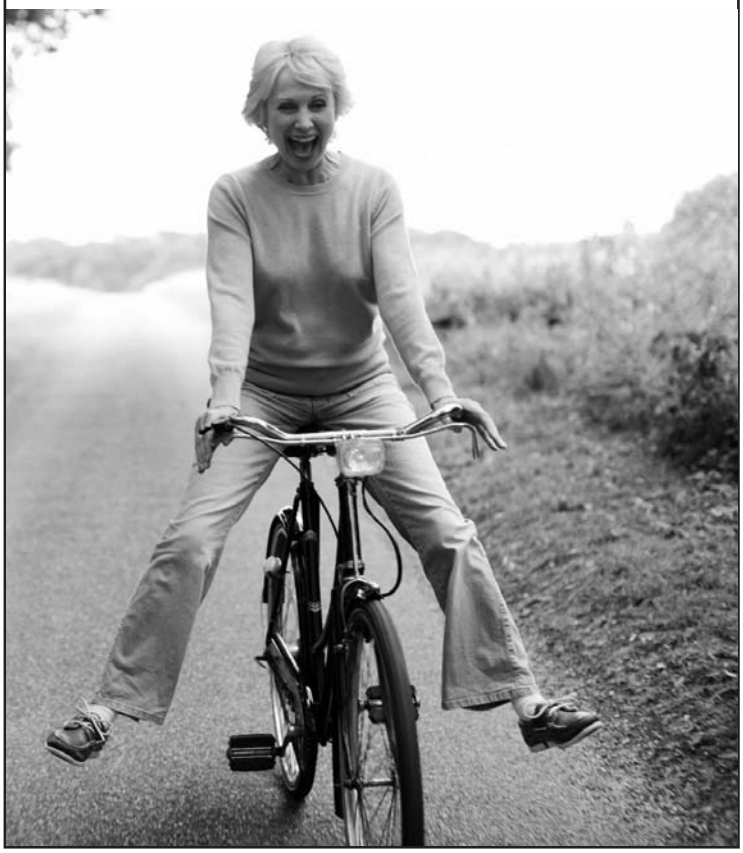

Pays-Bas: des médecins favorables au don d'organes de patients euthanasiés synthèse de presse bioéthique

http://www.genethique.org/fr - 02 décembre 2014

Au Pays-Bas, des médecins sont actuellement en train de mettre au point des protocoles qui pourraient accroître le nombre d'organes disponibles pour la transplantation. Comment ? En prélevant des organes sur des patients ayant demandé à être euthanasiés. Si la procédure est validée, elle deviendrait obligatoire dans les hôpitaux et pour les médecins de tout le pays.

Pour les chirurgiens spécialisés en matière de transplantation d'organes, des organes sains de patients seraient "gaspillés" quand les patients sont euthanasiés. Gert van Dijk, un expert en éthique médical de la Royal Dutch Medical Association précise qu'"entre 5 et 10% des personnes euthanasiés pourraient être pris en compte pour le don d'organes. [...] Ce qui signifierait entre 250 et 500 donneurs potentiels en plus chaque année".

Les directives qui permettraient de procéder à un don à la suite d'une euthanasie, seraient les suivantes :

- Les procédures d'euthanasie et de don d'organes doivent être distinctes. Seule une personne qui remplit tous les critères pour une euthanasie est admissible au don d'organes
- L'idée du don d'organes doit provenir du patient lui-même, pas du médecin
- Seul un médecin qui n'est pas impliqué dans le don d'organes peut confirmer l'admissibilité du patient à l'euthanasie
- Le médecin qui procèdera à l'euthanasie doit signer une déclaration d'indemnisation de l'hôpital en cas d'éventuelles poursuites judiciaires futures

Source: Bioedge (Michael Cook) 29/11/2014

Vertaling door Mireille Fourneau

Nederland: artsen positief tegenover orgaandonatie door patiënten die euthanasie ondergingen

In Nederland zijn artsen momenteel bezig met het uitwerken van een regelgeving die het aantal beschikbare organen voor transplantatie zou doen toenemen. Hoe? Door het wegnemen van organen bij personen die om euthanasie gevraagd hebben. Indien de regelgeving bekrachtigd wordt, zou deze verplicht worden in de ziekenhuizen en voor de artsen van heel het land.

Volgens chirurgen gespecialiseerd in orgaantransplantatie, zouden gezonde organen 'verspild' worden wanneer patiënten euthanasie ondergaan.
Gert van Dijk, specialist medische ethiek aan het Royal Dutch Medical Association, preciseert dat "van de personen die euthanasie ondergingen, tussen de 5 en 10% in aanmerking zouden kunnen genomen worden voor orgaandonatie . [...]Wat tussen de 250 en 500 potentiële donoren meer per jaar zou betekenen ."

De richtlijnen die zouden toelaten over te gaan tot een orgaandonatie ten gevolge van euthanasie, zouden de volgende zijn :

- De procedures voor euthanasie en orgaandonatie moeten verschillend zijn. Enkel een persoon die voldoet aan alle voorwaarden voor euthanasie is aanvaardbaar voor orgaandonatie
- Het voorstel van orgaandonatie moet van de patiënt zelf komen, niet van de arts
- Enkel een arts die niet betrokken is bij de orgaandonatie mag de toelating tot euthanasie van de patiënt bevestigen
- De arts die de euthanasie zal uitvoeren, moet een schadevergoedingsverklaring van het ziekenhuis ondertekenen in geval van mogelijke toekomstige rechtsvervolgingen

Werking verschillende organisaties in het kader van levenseindevragen

LEIF Antwerpen

Sinds 2002 hebben we in België een wet op de patiëntenrechten, een euthanasiewet en een wet palliatieve zorgen. Even googelen in de nieuwsberichten leert ons dat er over niet veel zo veel geschreven werd en wordt dan over euthanasie. Tientallen mensen gaven lezingen voor volle zalen. Intussen zijn er duizenden LEIF-kaarten uitgedeeld en een veelvoud aan mensen bracht hun 'papieren' in orde. En toch blijven er nog zoveel mensen zitten met vragen over het levenseinde. Ze vinden de weg niet naar een antwoord.

Waar LEIF (www.leif.be) voor staat hoeven we al lang niet meer uit te leggen (*). Maar "Waarom ook nog een LEIF Antwerpen?" werd me gevraagd. Is dat nu echt nodig? En dan nog in Antwerpen waar er al zoveel plaatsen zijn waar je welkom bent voor elke vraag over het levenseinde.

LEIF Antwerpen heeft, net als die andere organisaties, tot doel op laagdrempelige wijze informatie te geven en ondersteuning te bieden bij het beantwoorden van de vele vragen bij het levenseinde, zeker ook bij het helpen invullen van de documenten, de wilsverklaringen. Maar LEIF Antwerpen doet meer dan dat.

Voor wie is LEIF Antwerpen?

Voor iedereen, ook zorgverleners en diensten, met vragen over het levenseinde.

Dit kunnen personen zijn die aan de hand van wettelijke documenten hun voorafgaande zorgplanning willen regelen. Maar ook personen met een (levensbedreigende) ziekte of aandoening en hun naasten en hulpverleners kunnen bij LEIF Antwerpen terecht. Bovendien willen we een plek creëren voor de naast- en nabestaanden die willen praten over de al dan niet uitgevoerde euthanasie. LEIF Antwerpen wordt zo, in onze provincie, de enige plek waar na- en naastbestaanden hun ervaringen na een euthanasie kunnen delen met anderen die een gelijkaardige ervaring hadden. En dit onder professionele begeleiding.

Bovendien kan een dienst (OCMW), een zorginstelling, een vereniging, een school of campus kan bij ons terecht voor een opleiding op maat.

Waarom een LEIF Antwerpen?

Het levenseinde houdt heel wat mensen bezig, maar toch bestaat er nog veel onduidelijkheid over de mogelijke beslissingen die er mee gepaard gaan. Er is nood aan een toegankelijke plaats in onze provincie waar een multidisciplinaire aanpak en raadpleging mogelijk is.

Het is belangrijk aandacht te besteden aan de kwaliteit van de laatste levensfase. Je kan immers nu zelf instructies geven voor later. Je kan wilsverklaringen nalaten, zelfs wanneer je zelf niet langer wilsbekwaam bent.

Dit kan bijvoorbeeld gaan over de aard van de zorg die je later wel of niet wenst te ontvangen. Het is waardevol je naasten hierbij te betrekken, zo kunnen ze er op toezien dat jouw wensen binnen een wettelijk kader gerespecteerd worden.

Wat doet LEIF Antwerpen?

In een rustige omgeving, met respect voor privacy, geven we op een laagdrempelige manier inlichtingen.
We werken hierbij op verschillende niveaus:
- Informatie verstrekken
- Consultaties organiseren
- Advies geven
- Sensibiliseren

Bij specifieke vragen zorgen wij ervoor dat deze vragen door een hulpverlener beantwoord worden in samenwerking met de betrokken zorgverleners. We bieden een antwoord op een reële vraag.

Je kan ons ook vragen voor het geven van opleidingen op maat, informatieavonden en spreekbeurten.

LEIF Antwerpen staat open voor communicatie en samenwerking met andere organisaties en zorgverleners, waaronder palliatieve netwerken, verzorgingstehuizen, de overheid,…

Waarvoor kan je bij ons terecht?

- Als persoon of patiënt, alleen of samen met je familie of vrienden, voor een antwoord op levenseindevragen, het invullen van documenten en wilsverklaringen.
- Als je duidelijke uitleg wilt over het verschil tussen sedatie, palliatieve sedatie, euthanasie en palliatieve zorgen.
- Als je gesteund door een deskundig, neutraal persoon over je levenseinde wilt spreken met je familie of naastbestaanden.
- Als je het gevoel hebt dat je arts niet open staat voor je vraag, helpen wij zoeken naar de best mogelijke oplossing en eventueel snel terecht te kunnen bij iemand die wel oor heeft voor je vraag.
- Als je denkt dat de zorginstelling van je keuze niet open staat voor een open gesprek over levenseinde.
- Als dienstverlenende instelling, OCMW, mutualiteit, vakbond, zorgverlening, school,… kan je bij ons terecht voor een op maat gegeven opleiding. Hoe groot de groep is heeft geen belang.
- Als je op zoek bent naar een gespreksgroep met personen met een gelijkaardige ervaring ■

(*) LevensEinde InformatieForum (LEIF) Antwerpen werkt nauw samen met LEIF

Jacinta De Roeck
Voorzitter LEIF Antwerpen
www.leifantwerpen.be

tijd

Ik sprak met de man van het donker

is de tijd er al

is het al tijd

voor de steen op de groene hagedissen

voor de aarde in de bron?

Met de man van de winter

is de tijd er

is het tijd

voor het ijs op het levend water

voor de bomen zonder sap?

Man van de dood

is het tijd

is het tijd

voor de vogels zonder vleugels

voor de kus zonder lippen

en voor het satijn in de kist?

sim van der auwera

AGENDA VOOR MAART

DINSDAG 3 MAART
20.15 tot 22.15u

Interactief gesprek
met Marc Van Hoey

Hoe kijken naar keuzes, stappen en maatregelen met betrekking tot de eindelevenskwaliteit bij personen met (jong)dementie?

Organisatie Familiegroep Dementie en familiegroep Jong Dementie

Locatie: Bond van grote gezinnen
Schermerstraat 32
2000 Antwerpen

Iedereen welkom, geen voorinschrijving nodig

ZATERDAG 14 MAART
10.00u (onthaal vanaf 09.30u)

Algemene Vergadering

Locatie: OCA gebouw

AGENDA VOOR APRIL

DONDERDAG 2 EN VRIJDAG 3 APRIL
20.00u

Toneelvoorstelling dossier Ronald Akkerman
Toneelstuk met Antje De Boeck en Peter Schoenaerts

Locatie: Fakkeltheater

AGENDA VOOR MEI

DONDERDAG 28 MEI
14.00 tot 18.00u

Dag 'Waardig Sterven en Euthanasie'

28 mei 2002 is de dag dat de wet op de euthanasie werd afgekondigd en die dag herdenken we! Zie programma en inschrijving op de achterzijde van dit kwartaalblad.

Locatie: Elzenveld

AGENDA VOOR JUNI

DINSDAG 2 JUNI
20.15 tot 22.15u

Interactief gesprek
met Marc Van Hoey

Onze huisarts een (het) eerste mogelijke aanspreekpunt, ook wanneer we dementie vermoeden bij een persoon uit onze omgeving!?

Organisatie Familiegroep Dementie en familiegroep Jong Dementie

Locatie: Bond van grote gezinnen
Schermerstraat 32
2000 Antwerpen

Iedereen welkom, geen voorinschrijving nodig

Hernieuwing lidmaatschap 2015

Opgelet

Het levenstestament (wilsverklaring betreffende de behandeling, 'negatieve' wilsverklaring, voorafgaande zorgplanning) wordt door RWS geregistreerd, samen met de wilsverklaring inzake euthanasie. De gemeentebesturen registreren enkel de euthanasievraag.

Mits overschrijving van €20 voor 1 RWS-lid, €40 voor 2 RWS-leden op hetzelfde adres, €50 vanaf 3 RWS-leden of meer op hetzelfde adres, €10 voor leden met een Omnio-statuut (sociaal: studenten, werkzoekenden, bestaansminimum - met attest) kan u de jaarlijkse wilsverklaring bevestigen.

Het verenigingsjaar loopt van 1 januari tot 31 december. U wordt dus vriendelijk verzocht het lidgeld te storten op reknr. BE19 3200 2641 7012.

Wie tijdens het tweede semester toetrad kreeg alle kwartaalbladen van het lopende jaar toegestuurd. Nieuwe leden, vanaf 1 november 2014 worden automatisch ingeschreven voor 2015.

Wilt u zo vriendelijk zijn om de precieze naam van het lid (eigennaam, geboortedatum) te vermelden op het overschrijvingsformulier: dat vermijdt voor ons veel nutteloos zoekwerk!

Het overschrijvingsformulier overhandigt u aan uw bank of aan de post *(niet naar RWS versturen)*. Na ontvangst worden het RWS-pasje en de jaarkaart 2015 verstuurd.

Vermeld steeds voor **alle personen** waarvoor lidmaatschap betaald wordt **naam, lidnummer, jaartal en 'hernieuwing lidmaatschap'**.

Handtekening(en)

OVERSCHRIJVINGSOPDRACHT

02

Bij invulling met de hand, één HOOFDLETTER of cijfer in zwart (of blauw) per vakje

Gewenste uitvoeringsdatum in de toekomst

Bedrag EUR , CENT

Rekening opdrachtgever (IBAN)

Naam en adres opdrachtgever

T

Rekening begunstigde (IBAN) BE19 3200 2641 7012

BIC begunstigde BBRUBEBB

Naam en adres begunstigde RWS
LANGE GASTHUISSTRAAT 35-37
2000 ANTWERPEN

Mededeling LIDNR:

BLIJF ER NIET MEE ZITTEN

Voor je vragen over levenseinde en euthanasie kan je terecht tijdens de

RWS-PERMANENTIE

(niet in juli en augustus)

ANTWERPEN
elke eerste en derde donderdag van de maand van 14.00 tot 16.00u

OCA gebouw (Oncologisch Centrum Antwerpen)
Lange Gasthuisstraat 45, 2000 Antwerpen

TURNHOUT
de laatste woensdag van de maanden februari, april, juni, september en november van 15.00 tot 16.00u

Het Huis van de Mens
Begijnenstraat 53, 2300 Turnhout

MECHELEN
elke eerste donderdag van de maand van 14.00 tot 16.00u

Lokaal VOC (Vrijzinnig Ontmoetings Centrum)
Guldenstraat 27, 2800 Mechelen

T: 03 272 51 63
info@rws.be

www.rws.be

RWS
RECHT OP
WAARDIG
STERVEN

Secretariaat

Onze secretaresse Ingrid bemant het secretariaat te Antwerpen op dinsdag en vrijdag en is telefonisch bereikbaar van 9.00 tot 12.00u op het nr. 03 272 51 63.

Buiten deze uren wordt de telefoon doorgeschakeld naar een bestuurslid.
Opgelet!!! Hier kan u enkel terecht voor zéér dringende vragen.
Hebt u echter een specifieke vraag over bv. de duurtijd van uw wilsverklaring, over uw lidmaatschap of stortingen, moet u steeds bellen naar het secretariaat op dinsdag of vrijdag.

Onze permanentie in Antwerpen breidt uit (zie kader Permanentie) **en blijft van 14.00 tot 16.00 uur**
Indien u niet naar de permanentie kan komen en/of u liever een persoonlijk gesprek wenst met een bestuurslid **moet u vooraf via Ingrid TELEFONISCH een afspraak maken**. Die afspraak kan dan plaatsvinden op een vrijdag tussen 9.00 en 12.00u.

Er is momenteel geen permanentie in juli en augustus én op feestdagen!

Als je naar het secretariaat belt, of een brief of een mail stuurt, vermeld aub je **lidnummer**. Dat vind je op het etiket dat op het kwartaalblad kleeft boven het adres. Vergeet het ook niet in te vullen op je Jaarkaart!

Ook op de overschrijvingen waarmee je betalingen doet aan RWS, is het nodig te vermelden waarvoor die storting gebeurt :

- vermeld steeds **alle namen** van de personen waarvoor betaald wordt en voeg er steeds hun **lidnummer** bij.
- laat ook weten welke de reden is van de overschrijving: bv. lidgeld 2015, betaling hangertje, enz…. Die zaken kan je onderaan de overschrijving vermelden bij 'Vrije mededeling'.
  Hou de overschrijvingen ook 'gescheiden': betaal met een afzonderlijke overschrijving voor de hangertjes! Die overschrijving moet je trouwens zelf en direct bij de bestelling doen (wij sturen hiervoor geen overschrijvingsformulier op!)

Het **postadres**, waarnaar je brieven voor RWS moet versturen, is Lange Gasthuisstraat **35-37**, 2000 Antwerpen.
Het secretariaat zélf bevindt zich in de Lange Gasthuisstraat op het nummer **45** in het OCA-gebouw, voorbij de ingangspoort links in de wat achterin gelegen zijvleugel.

Je hoeft je formulieren zeker **niet aangetekend** te verzenden. Bespaar je die kosten en verstuur ze met een gewone postzegel.

Permanentie

ANTWERPEN

Elke eerste en derde donderdag van de maand van 14.00 tot 16.00u in de Lange Gasthuisstraat 45 (in het OCA-gebouw). U gaat door de bruine poort, rechtdoor en daarna vindt u links het OCA-gebouw waar u kan aanbellen.
Trams 4 en 7 hebben een halte aan de ingangspoort.

Op die dagen zijn er 3 à 4 bestuursleden van RWS aanwezig en een aantal opgeleide vrijwilligers. Zij zijn graag bereid u algemene informatie te geven over RWS en de voordelen van een lidmaatschap. U kan er de nodige formulieren bekomen of inleveren en u wordt, indien gewenst, geholpen met het invullen van de documenten.

Kortom, u kan al uw vragen stellen omtrent RWS, uw lidmaatschap, de wetgeving rond euthanasie en patiëntenrechten, enz…

In juli en augustus én op feestdagen is er geen permanentie.

TURNHOUT

De laatste woensdag van de maanden februari, april, juni, september en november van 15.00 tot 16.00u kan u terecht in 'Het Huis van de Mens', Begijnenstraat 53. Hier zal een bestuurslid van RWS op al uw vragen antwoorden

MECHELEN

Vanaf maart kan u **elke eerste donderdag van de maand van 14.00 tot 16.00u** terecht in de Guldenstraat 27 te 2800 Mechelen. Op die dagen zijn een bestuurslid en een vrijwillige medewerker van RWS aanwezig in het lokaal van het VOC. Zij zijn graag bereid u algemene informatie te geven over RWS en de voordelen van een lidmaatschap. U wordt geholpen bij het invullen van uw wilsverklaring en uw negatieve wilsverklaring of levenstestament. U kan terecht met al uw vragen over het levenseinde, de wetgeving m.b.t. euthanasie en patiëntenrechten, uw lidmaatschap en RWS.

De eerste permanentie zal doorgaan op 5 maart 2015.

Belangrijke weetjes

WIJZIGING PERSOONLIJKE GEGEVENS

Ben je verhuisd? Laat het telefonisch of via mail weten aan het secretariaat. Heb je een nieuw mailadres? Ook dat wil de secretaresse graag vernemen.

VERZENDING DOCUMENTEN

Moet je documenten versturen naar RWS? Doe dat NIET aangetekend aub. Dat veroorzaakt vertraging in de correspondentie omdat dan telkens iemand van RWS naar de post moet om deze aangetekende zendingen op te halen.

LIDGELD RWS

Had je het nog niet gemerkt? Omwille van de werkingskosten heeft de Raad van Bestuur beslist de jaarlijkse bijdrage van het lidgeld aan te passen:

- € 20 per persoon
- € 40 euro voor 2 personen op hetzelfde adres
- € 50 euro voor 3 of meer personen op hetzelfde adres
- € 10 voor personen met omnio-statuut mits voorlegging van een bewijsstuk.

RWS-HANGERTJES

Goed nieuws!
In tegenstelling tot wat we in de vorige kwartaalbladen hadden aangekondigd wenst RWS haar leden, die nog niet de kans hadden om een hangertje te bestellen, dit juweeltje verder GRATIS aan te bieden! (zie pag 16 en 17)

Even checken graag
Wegens een aantal technische problemen met het computerprogramma waarbij de profielgegevens verwerkt worden, kan het zijn dat de hangertjes die in de zomerperiode van vorig jaar afgeleverd werden niet helemaal correct zijn geregistreerd. Daarom doen we een oproep om uw persoonlijk hangertje even na te kijken of dit aan RWS te vragen (liefst per mail via medibling@rws.be) met vermelding van uw persoonlijke codes. Heeft u geen computer mag u gerust bellen naar het secretariaat op dinsdag. Alvast bedankt!

Gedichten

Hopend dat je nog heel lang mag leven

Laat ik je graag al mijn verlangens na

Hopend dat je nog alles mag beleven

Laat ik je de toekomst na

Tijd om te gaan slapen

Tijd om te berusten in het feit

Dat mijn tijd gekomen is

Tijd om te gaan slapen

Tijd om nog te zeggen dat ik...

Dat ik je heel graag heb gezien

Uit Tijd om te gaan slapen
Kris De Bruyne
CopyrightControl Krisismusic

OPLOSSING VAN DE WOORDZOEKER:

het sleutelwoord is
VOORZICHTIGHEID

Eén of ander ding

heeft gevreten

aan het kind dat ik was

dat naar de bloemen zag

en tegen God durfde spreken

Of misschien

op een donkere dag

kon ikzelf het doorsteken

met een mes van verstand

Hoe kind ik was

hoe goed alle appels

hoe zacht het gras

ik ben het vergeten

sim van der auwera

Nuttige adressen

ADMD
55, rue du Président
1050 Bruxelles
T 02 502 04 85
F 02 502 61 50
info@admd.be
www.admd.be

Vlaamse Alzheimer Liga
Gratis infolijn voor familieleden van dementerenden en jong-dementerenden
T 0800 15 225 *(Gratis)*
www.alzheimer.be

Stichting tegen Kanker
Leuvensesteenweg 479
1030 Brussel
Kankerfoon 0800 15 802 *(Gratis)*
www.kanker.be

Vlaamse Liga tegen Kanker (VLK)
Koningsstraat 217
1210 Brussel
Vlaamse kankertelefoon
T 078 15 01 51
e-kankerlijn@tegenkanker.be
(elektronische variant van de Vlaamse kankertelefoon)
www.vlk.be

HuizenvandeMens
Alle informatie en adressen over morele bijstand en vrijzinnige plechtigheden
Brand Whitlocklaan 87
1200 Sint-Lambrechts-Woluwe
T 02 735 81 92
www.deMens.nu
info@deMens.nu

Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen
Voor alle adressen en informatie over palliatieve zorg
J. Vander Vekenstraat 158
1780 Wemmel
T 02 456 82 00
www.palliatief.be

ALS-Liga
T 016 29 81 40
www.als-mnd.be

Humanitas
Psychologische begeleiding
T 0497 644 003

Multiple Sclerose Liga
Voor psycho-sociale begeleiding van MS-patiënten en hun familie
Boemerangstraat 4
3900 Overpelt
T 011 80 89 80
MS Infolijn 0800 93 352 *(Gratis)*
www.ms-vlaanderen.be

SENSOA
Vlaams expertisecentrum voor seksuele gezondheid en voor mensen met HIV
Kipdorpvest 48A
2000 Antwerpen
T 03 238 68 68
www.sensoa.be

Tele-Onthaal
Telefonische ondersteuning ivm persoonlijke zorgen en relatieproblemen
T 106 *(Gratis)*
www.tele-onthaal.be

Trefpunt Zelfhulp
Voor informatie en adressen van zelfhulpgroepen in Vlaanderen
E. Van Evenstraat 2c
3000 Leuven
T 016 23 65 07
www.zelfhulp.be

VONKEL vzw
Een luisterend huis
Zwijnaardesteenweg 26 A
9000 Gent
lievethienpont@yahoo.com
marc.cosyns@ugent.be

BUITENLAND

World Federation of Right to Die Societies en andere, niet aangesloten verenigingen: adressen via het secretariaat van ***RWS***

Bij RWS

Levenstestament

Wilsverklaring inzake euthanasie

Het levenseinde
Vragen en antwoorden omtrent de wettelijke bepalingen in België

In de boekhandel of op internet

F. Bussche & W. Distelmans
Een goede dood - 2002-2012: tien jaar 'controversiële' euthanasiewet?
ISBN 978 90 5487 9990 9 – € 25

Marc Cosyns & Julien Vandevelde
Bevroren beeld. Zorg voor de laatste levensfase
Uitgeverij Vrijdag 2009 - 175 blz - met DVD
ISBN 978 94 6001 049 1 - € 25,00

J. Vlaminck / M. Cosyns / S. Vanderstichele
Zoals ik het wil. Gesprekken over euthanasie
Roularta Books 2004 - 250 blz, € 22,90

Wim Distelmans
Een waardig levenseinde
(6de geactualiseerde druk - sept. 2010)
Houtekiet 2008 - ISBN 978 90 8924 026 2
€ 19,95

Wim Distelmans (eindredactie)
Symptoombestrijding bij terminale aandoeningen (Symptom relief in terminal illness – World Health Organization 1998) 1ste editie sept. 2010
Een uitgave van Forum Palliatieve Zorg
ISBN 9789080550605

Pol Goossen
Koningswens
Uitgeverij Witsand Uitgevers
Publicatiedatum 31/08/2012
Harde kaft - 184 blz.
ISBN 9789490382742 - € 19,95

Als het zover is
(verhalen over euthanasie)
door het supportteam van het ZNA
Campus Middelheim
EPO 2006 - ISBN 90 6445 404 3 - € 15,00

Hugo Van den Enden
Ons levenseinde humaniseren. Over waardig sterven en euthanasie - VUBPress 2004
221 blz - ISBN 90 5487 373 6 - € 17,95
(bestellen via www.vubpress.be of via e-mail vubpress@vub.ac.be)

Marc Cosyns
Amelie Van Esbeen, de 93 – jarige die nú wou sterven.
2010 - Uitgeverij UGA - ISBN 9789089771544
€ 14,95

Marc Cosyns
Verhalen voor het sterven gaan (E-book)
Uitgeverij Vrijdag – 25/02/2014
ISBN: 9789460012464 – 236 blz. – € 9,99

Braeckman, Johan
Recht maken wat krom is?
Een hoorcollege over bio-ethiek
Luisterduur: 5,5 uur
Levertijd: Direct te downloaden of onbeperkt streamen via de Home Academy Club
Datum uitgave: 2015
ISBN: 978-90-8530-137-0
Meer info via de link: https://www.home-academy.nl/products/recht-maken-wat-krom-is/

DVD

'End credits'
een film van Marc Cosyns en Alexander Decommere
te koop via http://www.endcredits.be - € 10,00

DE DOKTER HEEFT NIET ALTIJD GELIJK.

Je hele leven heb je alle beslissingen zélf genomen. Waarom zou je de belangrijke beslissing over je levenseinde dan aan een dokter overlaten?

Beslis zélf over je levenseinde en word vandaag nog lid van RWS.

Doe het voor het te laat is.

www.rws.be

RWS
RECHT OP WAARDIG STERVEN

Recht op Waardig Sterven vzw | Lange Gasthuisstraat 35-37 | 2000 Antwerpen | T 03 272 51 63 | info@rws.be

World Federation of Right to Die Societies

Aangesloten leden

Afrika

Zimbabwe
- Final Exit Zimbabwe

Zuid-Afrika
- Dignity South Africa
- SAVES- The Living Will Society

Azië

Hong Kong
- Awakening Research Foundation Hong Kong Limited

Japan
- Japan Society for Dying with Dignity (JSDD)

Europa

België
- ADMD asbl (Association pour le Droit de Mourir dans la Dignité)
- RWS vzw (Recht op Waardig Sterven vzw)

Denemarken
- Landsforeningen En Vaerdig Död

Duitsland
- Dignitas (Sektion Deutschland) e.v. DIGNITATE
- Verein StHD

Europa
- Right to Die Europe (RTDE)

Finland
- EXITUS ry

Frankrijk
- AAVIVRE sa fin de vie
- Association Ultime Liberté
- Association pour le Droit de Mourir dans la Dignité (ADMD-F)

Groot-Hertogdom Luxemburg
- Association pour le Droit de Mourir dans la Dignité (ADMD-L)

Ierland
- Living Wills Trust (LWT)

Italië
- Associazone Luca Coscioni
- EXIT - Italia
- Libera Uscita

Nederland
- De Einder
- NVVE,Right to Die NL

Noorwegen
- Foreningen Retten til en Verdig Død

Zweden
- Rätten Till en Värdig (R.T.V.D.)

Zwitserland
- Dignitas
- EXIT ADMD Suisse Romande
- EXIT-Deutsche Schweiz
- Lifecircle

Verenigd Koninkrijk
- Friends at the End (FATE)
- SOARS (Society for Old Age Rational Suicide)

Midden-Oosten

Israel
- LILACH: The Israel Society for the Right to Live and Die with Dignity

Noord-Amerika

Canada
- Association Ouébécoise pour le Droit de Mourir dans la Dignlté (AQDMD)
- Dying with Dignity
- Farewel Foundation
- Right to Die Society of Canada

VS
- Death with Dignity National Center
- Euthanasia Research & Guidance Org (ERGO)
- Final Exit Network
- Hemlock Society of Florida Inc
- Hemlock Society of San Diego

Zuid-Amerika

Colombia
- Fundacion Pro Derecho a Morir Dignamente (DMD Colombia)

Venezuela
- Derecho a Morir con Dignidad (DMD Venezuela)

Oceanië

Australië
- Christians Supporting Choice for Voluntary Euthanasia
- Dying with Dignity ACT
- Dying wlth Dignity NSW
- Dying wlth Dignity Queensland
- Dying With Dignity Tasmania (Inc.)
- Dying With Dignity Victoria Inc
- Northern Territory Voluntary Euthanasia Society
- South Australian Voluntary Euthanasia Society
- SAVE-YA
- West Australian Voluntary Euthanasia Society

Nieuw-Zeeland
- End-of-Life Choice, Voluntary Euthanasia Society of New Zealand Inc

Andere organisaties
- **Australia** Your Last Right
- **Germany** Deutsche Gesellschaft für Humanes Sterben eV (DGHS)
- **New Zealand** Dignity NZ Trust
- **South Africa** Dignity SA
- **United Kingdom** Dignity In Dying
- **United States** Death with Dignity Hawaï
- **United States** Final Exit
- **United States** Compassion & Choices
- **United States** Death with Dignity National Center
- **United states** My Way Cards
- **United States** Oregon Death with Dignity Political Action Fund

Meer informatie over de euthanasie-problematiek in de wereld

www.worldrtd.net

of via het secretariaat van RWS

Lente

Een nieuwe lente, een nieuw begin
Een frisse start en goede zin.
Zin in de dag, wellicht met een lach.
Een nieuwe lente, nieuwe momenten
Maak gebruik van die talenten.
Lach, spreek en groei in ervaring
Zo wordt je verjaring geen verzwaring.
Een nieuwe lente, een nieuw geluid
Gaat de dag in, geniet en fluit
Want elke dag in je leven
Zal jou iets nieuws geven

Recht op Waardig Sterven vzw kondigt aan

28 mei: Nationale Dag van Waardig Sterven en Euthanasie

Elzenveld (Kapel), Lange Gasthuisstraat 45, 2000 Antwerpen

Thema: PSYCHISCH LIJDEN EN LEVENSEINDEBESLISSINGEN

Programma

13.30u: Registratie en ontvangst (in de Kloosterzaal)

14.00u: Welkomstwoord door dr. Marc Van Hoey, voorzitter RWS, huisarts, LEIF-arts

14.10u: Experten nemen het woord vanuit hun ervaring

- Prof. J. Braeckman, Hoogleraar Wijsbegeerte Universiteit Gent
- Prof. L. Deliens, Hoogleraar Palliatieve Zorg Onderzoek VUB en Ugent; Socioloog
- Dhr. M. Duwaer: *Het verhaal van onze zoon "Nu ben ik aan zet"*
- Dr. L. Thienpont: Psychiater, psychotherapeute, LEIF-arts, Consulent Ulteam, voorzitter vzw Vonkel

15.30u: Korte pauze

15.45u: Interactief panelgesprek en discussie

- Moderator: Dhr. F. Stappaerts, Het Vrije Woord - Radio
- Dr. M. Cosyns, huisarts-Ugent, auteur en opiniemaker
- Dhr. D. Janssens, Regionaal Directeur penitentiaire inrichtingen
- Dhr. J. Vander Velpen, Advocaat, Voorzitter van de Liga voor Mensenrechten

16.45u: Afsluitend dankwoord

17.00u: Receptie in de Kloosterzaal

18.00u: Einde

(Vormingsuren voor zorgverstrekkers en accreditering voor huisartsen)

Inschrijven vóór 19 mei 2015 door storting van 10,00 euro per persoon (5,00 euro per persoon voor RWS-leden)op rekening nr. BE19 3200 2641 7012 van RWS met vermelding van uw naam (namen), lidnummer(s) voor leden én 'deelname 28 mei 2015'

RWS
RECHT OP WAARDIG STERVEN

VU: Marc Van Hoey - Lange Gasthuisstraat 45 - 2000 Antwerpen